

Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģija

ZVĒRINĀTA ADVOKĀTA ANDRA GRŪTUPA BIROJS

Skolas iela 12a - 2, Rīga LV-1010, Latvija • tālrunis: 67281636, 29275608 • fakss: 67240578
e-pasts: birojs@grutups.lv • www.grutups.lv

**Atzinums
par naftas apjoma tiesisko statusu**

Rīga, 2009

Satura rādītājs

1. Atzinuma mērķis
2. Izmantotie dokumenti un normatīvie akti:
 - 2.1. valsts īpašuma piederības un naftas cauruļvada sadales dokumenti;
 - 2.2. kopuzņēmuma izveidošanas dokumenti;
 - 2.3. privatizācijas dokumenti;
 - 2.4. sarakstes dokumenti un nolikumi par ekspluatāciju;
 - 2.5. normatīvie akti;
 - 2.6. citi dokumenti
3. Ievads
4. Valsts īpašuma piederības un naftas maģistrālā cauruļvada sadalīšana
5. Latvijas – Krievijas kopuzņēmuma izveide
6. Kopuzņēmuma dalībnieka akciju sabiedrības “Ventspils nafta” akcionāru izmaiņas
7. Naftas apjoma atrašanās cauruļvadā tiesiskais vērtējums:
 - 7.1. civiltiesiskais:
 - 7.1.1. Cauruļvads ir nekustams īpašums
 - 7.1.2. Galvenā un blakus lieta
 - 7.1.3. Blakus lieta - piederums
 - 7.2. grāmatvediskais:
 - 7.2.1. Pamatlīdzekļi
 - 7.2.2. Krājumi
 - 7.3. Novopolockas uzņēmuma “Družba” vēstuļu novērtējums
8. Kopsavilkums

1. Atzinuma mērķis

Atzinuma mērķis ir juridiska rakstura slēdziena sniegšana par Latvijas - Krievijas kopuzņēmumam sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "LatRosTrans" piederošajā naftas cauruļvadā atrodošās naftas apjoma tiesisko statusu.

2. Izmantotie dokumenti un normatīvie akti

2.1. Valsts īpašuma piederības un naftas cauruļvada sadales dokumenti

04.05.1990 Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Augstākās Padomes Deklarācija "Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu"

20.03.1991 Augstākās Padomes lēmums "Par valsts īpašumu un tā konversijas pamatprincipiem"

21.08.1991 Latvijas Republikas konstitucionālais likums "Par Latvijas Republikas valstisko statusu"

24.08.1991 Augstākās Padomes lēmums "Par Latvijas Republikas valstiskuma ekonomiskā pamata nodrošināšanu"

25.08.1991 Ministru Padomes lēmums nr.215 "Par neatliekamiem pasākumiem Latvijas Republikas Augstākās Padomes lēmuma "Par Latvijas Republikas valstiskuma ekonomiskā pamata nodrošināšanu" realizācijai"

Акт о разделении имущества и финансовых средств, 1992.gada 25.februāris

Rūpniecības un enerģētikas ministrijas 1992.gada 27.maija pavēle nr.118 "Par naftas transportēšanas valsts uzņēmuma kompleksa pārņemšanu"

Rūpniecības un enerģētikas ministrijas ministra vietnieka G.Koemeca 1992.gada 08.jūnija vēstule nr 18-09/198

Протокол о разделении имущества и банковских средств между Новополцким предприятием по транспорту нефти Дружба и Латвийским Государственным предприятием по транспорту нефти, 1992.gada 17.jūnijs

Акт о разделе имущества и финансовых средств Новополцкого предприятия по транспорту нефти Дружба, 1992.gada 18.jūnijs

Rūpniecības un enerģētikas ministrijas 1992.gada 28.jūnija pavēle nr.52 "Par Naftas

transportēšanas Valsts uzņēmuma statūtu apstiprināšanu”

“Naftas transportēšanas valsts uzņēmums” 1992.gada 03.jūlija reģistrācijas apliecība

Izziņa par naftas un naftas produktu transportēšanas uzņēmuma “Družba” Latvijas Republikā izvietotajiem objektiem

Rūpniecības un enerģētikas ministrijas 1992.gada 12.oktobra pavēle nr.358 “Par maģistrālā naftas produktu vada kompleksa pārņemšanu Naftas transportēšanas valsts uzņēmuma pakļautībā”

1992.gada 18.novembra “Соглашение о порядке заключения и исполнения договоров на транспортировку нефти на 1993 год

1993.gada 23.marta Vienošanās starp Lietuvas Republikas Enerģētikas ministriju un Latvijas Republikas Rūpniecības un enerģētikas ministriju par galvenajiem principiem un savstarpējo attiecību nosacījumiem, ekspluatējot maģistrālos naftas produktu vadus

2.2. *Kopuzņēmuma izveidošanas dokumenti*

02.06.1993 Vienošanās par kopīgu darbību Latvijas teritorijā esošā naftas vada un naftas produktu vada ekspluatācijā

03.06.1993 Протокол о взаимных действиях по созданию совместного Российского-Латвийского предприятия по эксплуатации нефте — и нефтепродуктопроводов

21.07.1993 Распоряжение 1259-р

10.08.1993 vēstule

15.09.1993 rīkojums “Par dibināmā Latvijas -Krievijas kopuzņēmuma (sabiedrības ar ierobežotu atbildību) komisijas izveidošanu

07.10.1993 Протокол заседания комиссий Латвийской Республики и Российской Федерации по созданию латвийско-российского совместного предприятия по эксплуатации нефте- и нефтепродуктопровода”

03.12.1993 Соглашение о порядке заключения и исполнения договоров на

транспортировку нефти на 1994 год

20.01.1994 Протокол заседания комиссий Латвийской Республики и Российской Федерации по созданию латвийско-российского совместного предприятия по транспорту нефти и нефтепродуктов”

21.01.1994 Latvijas puses komisijas priekšsēdētāja M.Ramāna ziņojums

25.01.1994 Дополнение к Соглашению от 30.11.92 о порядке заключения и исполнения договоров на транспортировку нефти

25.01.1994 Положение о пункте сдачи нефти на Государственном АО Вентспилс нафта Латвийской Республики

10.02.1994 Latvijas puses komisijas priekšsēdētāja M.Ramāna ziņojums

11.02.1994 Latvijas puses komisijas ziņojums

25.02.1994 Latvijas Republikas ekonomikas ministra un Krievijas Federācijas kurināmā un enerģētikas ministra noslēgts protokols

25.02.1994 Протокол рабочей встречи Министра топлива и энергетики Российской Федерации и Министра экономики Латвийской Республики

07.03.1994 Latvijas Republikas Finanšu ministra rīkojums nr.67

08.03.1994 Latvijas Republikas Finanšu ministra pilnvara

09.03.1994 Līgums par Latvijas – Krievijas naftas un naftas produktu transporta kopuzņēmuma Sabiedrības ar ierobežotu atbildību “LatRosTrans” dibināšanu

17-18.03.1994 Протокол рабочей встречи представителей учредителей Латвийско-Российского предприятия

29.03.1994 LR ĀM vēstule nr.2200, kurai pievienota Krievijas Federācijas Ārlietu ministrijas 1994.gada 16.marta nota nr.60/2E.

01.04.1994 Государственный комитет Российской Федерации по управлению

государственным имуществом распоряжение но.677-р

05.04.1994 Finanšu Ministrijas Valsts Uzņēmumu Departamenta pavēle nr.57k

06.04.1994 Протокол по принятию собственности Государственного предприятия по транспортировке н.продуктов акционерным обществом "Ласам"

12.04.1994 Latvijas-Krievijas naftas un naftas produktu transporta kopuzņēmuma Sabiedrības ar ierobežotu atbildību "LatRosTrans" dibināšanas sapulces protokols

12.04.1994 Latvijas-Krievijas naftas un naftas produktu transporta kopuzņēmuma Sabiedrības ar ierobežotu atbildību "LatRosTrans" ziņojums par mantisko ieguldījumu

12.04.1994 Latvijas-Krievijas naftas un naftas produktu transporta kopuzņēmuma Sabiedrības ar ierobežotu atbildību "LatRosTrans" kapitāla daļu saraksts

14.04.1994 Latvijas-Krievijas naftas un naftas produktu transporta kopuzņēmuma Sabiedrības ar ierobežotu atbildību "LatRosTrans" statūti.

14.04.1994 SIA "Latrostrans" reģistrācijas apliecība

08.06.1994 Протокол совещания по рассмотрению проекта тарифов на перекчку нефтепродуктов

23.08.1994 АК "Транснефтепродукт" vēstule

31.08.1994 Finanšu ministrijas rīkojums nr.310

26.09.1994 Grozījumi Latvijas – Krievijas naftas un naftas produktu transporta kopuzņēmuma sabiedrības ar ierobežotu atbildību "LatRosTrans" statūtos

Ministru kabineta 1994.gada 10.oktobra noteikumi nr.206 "Par valsts un pašvaldības uzņēmumiem un uzņēmējsabiedrībām piederošo kapitāla daļu pārdošanu"

29.09.1995 Nodošanas – pieņemšanas akts ar 1 pielikumu.

29.09.1995 Nodošanas – pieņemšanas akts ar 3 pielikumiem.

10.11.1995 Novopolockas uzņēmuma "Družba" vēstule ar 3 pielikumiem

20.11.1996 Ministru kabineta rīkojums nr.469 "Par Latvijas un Krievijas naftas un naftas produktu transportēšanas kopuzņēmuma sabiedrības ar ierobežotu atbildību "LatRosTrans" dibinātāja un dalībnieka statusu

05.06.1998 Protokols par izmaiņām Latvijas – Krievijas naftas un naftas produktu transporta kopuzņēmuma Sabiedrības ar ierobežotu atbildību "LatRosTrans" 1994.gada 09.marta dibināšanas līgumā

17.06.1998 Latvijas-Krievijas naftas un naftas produktu transporta kopuzņēmuma Sabiedrības ar ierobežotu atbildību "LatRosTrans" statūti jaunā redakcijā.

2.3 *Privatizācijas dokumenti*

21.02.1996 MK rīkojums nr.58 "Par valsts īpašuma objektu nodošanu privatizācijai"
(VN nodošana privatizācijai)

15.05.1996 MK rīkojums nr.160 "Par valsts īpašuma objektu nodošanu privatizācijai"
(LaSaM nodošanu privatizācijai)

29.04.1997 LPA valdes lēmums nr.67/982 "Valsts akciju sabiedrības "Ventspils Nafta" un akciju sabiedrības "LaSaM" valsts kapitāla daļu privatizācijas pamatnoteikumi

13.05.1997 LPA valdes lēmums nr.77/1141 "Valsts akciju sabiedrības "Ventspils Nafta" un akciju sabiedrības "LaSaM" valsts kapitāla daļu privatizācijas pirmā posma noteikumi

18.09.1997 LPA Valdes lēmums nr.169/2237 Par grozījumiem valsts akciju sabiedrības "Ventspils nafta" un a/ "LaSaM" valsts kapitāla daļu privatizācijas pamatnoteikumos

18.09.1997 LPA Valdes lēmums nr.169/2238 Par grozījumiem valsts akciju sabiedrības "Ventspils nafta" un a/s "LaSaM" valsts kapitāla daļu privatizācijas pirmā posma noteikumos

03.10.1997 LPA Valdes lēmums nr.182/2400 "Par valsts akciju sabiedrības "Ventspils nafta" un akciju sabiedrības "LaSaM" valsts kapitāla daļu privatizācijas trešajā posmā paredzēto valsts akciju sabiedrības "Ventspils nafta" darbiniekiem un pensionāriem pārdodamo akciju un publiskā piedāvājuma pirmajā kārtā pārdodamo akciju privatizācijas noteikumu

apstiprināšanu

02.10.1997 Līgums par pievienošanos, noslēgts starp privatizējamo valsts akciju sabiedrību "Ventpils nafta" un akciju sabiedrību "LaSaM"

03.10.1997 LPA valdes lēmums nr.182/2400 VAS "Ventpils nafta" un akciju sabiedrības "LaSaM" valsts kapitāla daļu privatizācijas trešā posma privatizācijas noteikumi

25.11.1997 LPA Valdes lēmums nr 228/2870 Par valsts akciju sabiedrības "Ventpils nafta" un akciju sabiedrības "LaSaM" valsts kapitāla daļu privatizācijas trešajā posma paredzētās publiskā piedāvājuma otrajā kārtā ("tautas kārtā") pārdodamo akciju pārdošanas organizēšanu

04.12.1997 LPA valdes lēmums nr.235/2923 VAS "Ventpils nafta" un akciju sabiedrības "LaSaM" valsts kapitāla daļu privatizācijas ceturtnā posma privatizācijas noteikumi

2.4. Sarakstes dokumenti un nolikumi par ekspluatāciju

12.11.1999 Novopolockas uzņēmuma "Družba" vēstule nr.2758

26.11.1999 SIA "LatRosTrans" atbildes vēstule

11.07.2000 Novopolockas uzņēmuma "Družba" vēstule nr.1616

14(24).07.2000 Положение о совместной эксплуатации нефтепроводов «Полоцк-Вентспилс» и «Полоцк-Биржай-Мажейкяй» на территории Республики Беларусь, Латвийской и Литовской Республик предприятиями по транспорту нефти

12.12.2000 Акт приема — сдачи нефти

05.10.2001 Novopolockas uzņēmuma "Družba" vēstule

19.12.2001 Акт приема — сдачи нефти

27.06.2002 SIA "LatRosTrans" Naftas un naftas produktu uzskaites kārtība

20.01.2003 Дополнение к «Положению о совместной эксплуатации нефтепроводов «Полоцк-Вентспилс» и «Полоцк-Биржай-Мажейкяй» на территории Республики

Беларусь, Латвийской и Литовской Республик предприятиями по транспорту нефти»

30.04.2003 Дополнение к «Положению о совместной эксплуатации нефтепроводов «Полоцк-Вентспилс» и «Полоцк-Биржай-Мажейкяй» на территории Республики Беларусь, Латвийской и Литовской Республик предприятиями по транспорту нефти»

14.07.2005 Novoplockas uzņēmuma "Družba" vēstule nr.2063/9

21.09.2005 Novoplockas uzņēmuma "Družba" vēstule nr.2726/9

03.11.2005 SIA "LatRosTrans" atbilde

05.12.2005 Novoplockas uzņēmuma "Družba" izdota pilnvara

06.12.2005 SIA "LatRosTrans" atbilde

16.11.2005 Līgums par naftas pirkšanu – pārdošanu ar pielikumiem

08.12.2005 Акт приема — сдачи нефти

13.12.2005 Novoplockas uzņēmuma "Družba" vēstule nr.3587/15 ar pielikumu

10.04.2006 Novoplockas uzņēmuma "Družba" vēstule nr.1130/15 ar pielikumu

17.07.2006 Novoplockas uzņēmuma "Družba" vēstule nr.2196/9

25.07.2006 SIA "LatRosTrans" atbilde

06.12.2006 Novoplockas uzņēmuma "Družba" vēstule nr.3431/9

19.12.2006 SIA "LatRosTrans" vēstule

20.02.2007 SIA "LatRosTrans" vēstule

29.04.2008 Novoplockas uzņēmuma "Družba" vēstule nr.1326/9

06.05.2008 SIA "LatRosTrans" vēstule

02.06.2008 SIA "LatRosTrans" vēstule
16.06.2008 SIA "LatRosTrans" vēstule
26.06.2008 Novopolockas uzņēmuma "Družba" vēstule nr.1871/9
25.07.2008 SIA "LatRosTrans" vēstule
16.09.2008 SIA "LatRosTrans" vēstule
18.11.2008 Novopolockas uzņēmuma "Družba" vēstule nr.3278/9
28.11.2008 SIA "LatRosTrans" vēstule
04.12.2008 Novopolockas uzņēmuma "Družba" vēstule nr.3460/16
10.02.2009 SIA "LatRosTrans" vēstule

2.5. *Normatīvie akti*

Civillikums

Likums "Par grāmatvedību"

Likums "Par uzņēmuma gada pārskatiem"

Likums "Par valsts un pašvaldību īpašuma objektu privatizāciju"

Likums "Par valsts un pašvaldību kapitāla daļu pārvaldi uzņēmēj sabiedrībās"

Likums "Par uzņēmējdarbību"

Likums "Par akciju sabiedrībām"

Likums "Par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību"

Komerclikums

V.Bukovskis, "Свод Гражданских Указонений", 1914.

L.Korps, "Par īpašuma tiesību uz ūdeņiem pēc Prezidenta Ulmaņa Civillikuma", Tieslietu ministrijas vēstnesis, 1939.g., nr.5.

G.Višņakova, K.Balodis, "Civillikuma komentāri, Lietas, Valdījums, Tiesības uz svešu lietu", 1998.

Starptautiskie finanšu pārskatu standarti

Ministru kabineta 2003.gada 21.oktobra noteikumi nr.585 "Par grāmatvedības kārtošānu un organizāciju"

2.6. *Citi dokumenti*

Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas valsts sekretāra A.Teikmaņa 2009.gada 09.februāra vēstule nr.41/95-881.

3. Ievads

1968.gada martā jaunuzbūvētās Ventspils naftas eksporta bāzes rezervuāros ieplūda pirmā nafta no Polockas pa 517 km garo naftas vadu "Draudzība". Naftas cauruļvads Latvijas Republikas teritorijā stiepjas posmā no Baltkrievijas līdz Ventspilij 334 km garumā. Savukārt, naftas produktu cauruļvada kopgarums Latvijas robežās ir 329 km.

Pēc neatkarības pasludināšanas Latvijas juridiski kļuva par patstāvīgu valsti. Latvijas Republikas Augstākā padome 90.gadu sākumā pieņēma virkni svarīgu lēmumu, ar kuriem tika noteikta Latvijas valsts ekonomiskā un juridiskā patstāvība. Sabrūkot padomju sociālistiskai sistēmai, darbojās princips – visi īpašuma objekti neatkarīgi no to valdījuma veida ir Latvijas valsts īpašumā. Valsts mantas atrašanās juridiskās personas bilancē nerada īpašuma tiesības uz šo mantu šai juridiskai personai. Tādējādi, naftas cauruļvads Latvijas teritorijā piederēja Latvijai.

Tajā laikā naftas produktu vada darbība bija apstājusies un arī paša naftas vada stāvoklis bija neskaidrs. Nolūkā radīt stabilu cauruļvadu darbību, Latvija uzsāka vaistiska līmeņa sarunas ar Krievijas Federāciju. Sarunas vainagojās ne tikai ar kopuzņēmuma nodibināšanu, bet arī ar cauruļvada piepildīšanu ar naftas produktiem, izmēģināšanu un abu cauruļvadu turpmāku sekmīgu darbību.

Lai atbildētu uz atzinumā uzstādīto jautājumu, ir nepieciešams rūpīgi izsekot Latvijas valsts īpašuma tiesību rašanās brīdim, sekojoša kopuzņēmuma dibināšanai, ir jāsaprot kādu ieguldījumu izdarīšanu bija uzņēmušās puses (dibinātāji), un kas ir nepieciešams paša kopuzņēmuma sekmīgai darbībai.

Ņemot vērā to, ka kopuzņēmuma dalībnieki vairākkārt mainījās – no valsts dibināta uzņēmuma kļūstot par daļēji privātu, jānoskaidro, kāds bija pamatojums un mērķis dalībnieku maiņai, kāda uzņēmumu akcijas valsts bija piedāvājusi iegādei, izsakot publisku ofertu (AS "Ventspils nafta" privatizāciju) un kas tika sagaidīts, lai šim uzņēmumam piederētu (kapitāldaļas darbojošās SIA "LatRosTrans").

Visbeidzot, jānoskaidro naftas cauruļvada un šī cauruļvada darbībai nepieciešamās naftas tiesisko nozīmi – kāds ir šīs naftas tiesiskais statuss, ja pieņem, ka tehnoloģiski naftas vads nevar darboties, ja tajā nepārtraukti neatrodas nafta nepieciešamajā apjomā spiediena uzturēšanai.

4. Valsts īpašuma nodibināšana un naftas maģistrālā cauruļvada sadalīšana

1990.gada 04.maijā Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Augstākā Padome pieņēma Deklarāciju "Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu". Saskaņā ar šo dokumentu, tika nolemts uzskatīt par prettiesisku PSRS un Vācijas 1939.gada 23.augusta vienošanos un no tās izrietošo 1940.gada 17.jūnija Latvijas Republikas suverēnās valsts varas likvidēšanu PSRS militārās agresijas rezultātā. Kopš šī brīža tika atjaunota Latvijas valsts pastāvēšana *de jure*, nosakot tās pastāvēšanu kopš tās proklamēšanas brīža 1918.gada 18.novembrī.

Kā augstākais valsts orgāns tika noteikta Augstākā Padome, kura pārejas periodā realizē augstāko valsts varu.

1991.gada 20.martā Latvijas Republikas Augstākā Padome pieņēma lēmumu par valsts īpašuma un tā konversijas pamatprincipiem. Šī lēmuma 2.punktā sevišķi tika uzsvērts, ka valsts īpašumā Latvijas Republikā ir visi īpašuma objekti neatkarīgi no to pašreizējā valdījuma veida. Kā izņēmums tika noteikts fizisko personu, kooperatīvo un sabiedrisko organizāciju īpašumi, kā arī citu valstu īpašums. Lēmumā uzsvērts, ka valsts mantas atrašanās juridiskās personas bilancē nerada īpašuma tiesības uz to.

Tādejādi, sākot ar šo brīdi Latvijas valsts īpašumā juridiski atradās viss, izņemot fizisko personu, kooperatīvo un sabiedrisko organizāciju īpašumus. Attiecībā uz citu valstu īpašumiem to noteikšanai ir jāpastāv atsevišķai daudzpusējai vai divpusējai vienošanās ar konkrēto valstu par attiecīgu īpašumu. Turklāt, lēmumā tiek uzsvērts, ka Latvijas Republikas teritorijā 1991.gadā varēja atrasties īpašumi, kas pieder citām valstīm, nevis citu valstu uzņēmumiem.

1991.gada 24.augustā Augstākā Padome saskaņā ar konstitucionālo likumu "Par Latvijas Republikas valstisko statusu" nolēma, ka visi Latvijas Republikas teritorijā izvietotie vai reģistrētie bijušie vissavienības pakļautības uzņēmumi un citi civilie objekti ir Latvijas Republikas jurisdikcijā kā Latvijas Republikas valsts īpašums. Arī šim lēmumam tika noteikts tikai viens izņēmums, ka starpvalstu līgumos varēja paredzēt citādi.

Izpildot šo Augstākās Padomes lēmumu, Latvijas Republikas izpildorgāns Ministru Padome 1991.gada 25.augustā pieņēma lēmumu nr.215 "Par neatliekamiem

pasākumiem Latvijas Republikas Augstākās Padomes lēmuma "Par Latvijas Republikas valstiskuma ekonomiskā pamata nodrošināšanu" realizācijai". Saskaņā ar lēmuma 1.punktu Latvijas Republikas ministrijām tika uzdots nekavējoties uzsākt bijušo vissavienības pakļautības uzņēmumu pārņemšanu Latvijas Republikas jurisdikcijā. Savukārt pašiem Latvijas Republikas teritorijā izvietotajiem bijušajiem vissavienības pakļautības uzņēmumiem līdz 1991.gada 05.septembrim tika uzlikts par pienākumu iesniegt apstiprināšanai statūtus, kuri izstrādāti atbilstoši Latvijas Republikas likumiem.

Šo bijušo vissavienības pakļautības uzņēmumu vadītājiem tika uzdots turpināt pildīt savu pienākumus un nodrošināt efektīvu saimniecisko darbību, produkcijas piegādi un pakalpojumu sniegšanu, kā arī nodrošināt finansu un materiālo vērtību saglabāšanu. Lēmumā uzsvērts, ka valsts uzņēmumu pamatlīdzekļu realizācijas kārtību noteikta ar Latvijas Republikas 1991.gada 31.jūlija lēmumu nr.197 "Par valsts uzņēmumu pamatlīdzekļu realizācijas kārtību".

Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas vadībā ministrijām tika uzdots pastāvīgi veikt nepieciešamo informācijas darbu ārvalstīs par Latvijas Republikas valsts īpašuma statusu un tā aizsardzību.

Atzinuma sastādīšanai klients SIA "LatRosTrans" iesniedza 1992.gada 25.februārī sastādītu aktu par "Družba" īpašumu un finanšu līdzekļu sadalīšanu. Šajā dokumentā norādīts, ka "....." Družba" izbeidz savu darbību sakarā ar to, ka struktūrvienības, kas iepriekš bija tās sastāvā, kļuvušas par patstāvīgiem uzņēmumiem, kas reģistrēti republiku valsts īpašumu komitejās pēc savas atrašanās vietas. Šo aktu sastādījusi komisija, kura sastāvēja no dažādām Krievijas un Baltkrievijas pārvalžu ekonomistiem un grāmatvežiem. Tomēr, komisijas darbā dalību nav ņēmuši ne Novopolockas pārvaldes pārstāvji, ne arī Latvijas Republikas pārstāvji.

Akta "100.rinda. Ražošanas rezerves" norādīts, ka Latvijas ražošanas rezerves sastāda 99 tūkst.rubļi.

Dokumenta juridiskā daba un spēkā esamība attiecībā pret Latviju nav pamatota jau tā iemesla dēļ, ka to Latvijas Republikas pārstāvji nav parakstījuši. Tomēr, arī šajā dokumentā tiek runāts par ražošanas rezervju atlikumu.

1992.gada 27.maijā Rūpniecības un enerģētikas ministrija izdeva pavēli nr.118 "Par naftas transportēšanas valsts uzņēmuma kompleksa pārņemšanu". Saskaņā ar šo pavēli no 1992.gada 01.jūnija tika pārveidots Latvijas teritorijā atrodošais Baltkrievijas Novopolockas naftas transporta uzņēmuma "Družba" cauruļvadu, komunikāciju, pārsūkņēšanas staciju, celtņu un būvju komplekss par Naftas transportēšanas uzņēmumu.

Īpašuma daļas pārņemšanai no Baltkrievijas Novopolockas naftas transporta uzņēmuma "Družba" tika izveidota komisija, kuras uzdevums bija valsts īpašuma inventarizācijas akta sastādīšana, sadales bilances un materiālo vērtību pieņemšanas – nodošanas akta iesniegšana uz stāvokli 1992.gada 01.jūnijā.

1992.gada 17.jūnijā Latvijas Republikas Rūpniecības un enerģētikas ministra vietnieks apstiprināja protokolu, ko noslēdza Komisija, sastāvoša no Latvijas un Baltkrievijas valstu pārstāvjiem. No šī protokola secināms, ka abas puses ir sadalījušas visus ar maģistrālo naftas cauruļvadu saistītos aktīvus, tos neindeksējot, pēc principa – viss, kas atrodas Latvijas teritorijā, pieder Latvijai. Ar šo protokolu komisija vienojās arī par naudas līdzekļu sadalījumu, kas radies no saņemtās naudas kā pasūtītāju apmaksa par izpildītajiem līgumiem par naftas piegādi kopš gada sākuma, un piegādātāju parādi par izpildītajiem līgumiem. Baltkrievijas uzņēmums apņēmas šos pasūtītāju parādus atmaksās pēc to saņemšanas.

No protokola secināms, ka Baltkrievijas uzņēmums faktiski ir bijis un arī protokola slēgšanas brīdī ir maģistrālā cauruļvada faktiskais pārvaldnieks. Tomēr, svarīgākais šī protokola punkts ir atzīmējams 3.punkts. Šajā punktā pušu komisija vienojas, ka Latvijas valsts naftas transportēšanas uzņēmuma daļa no kopējā tehnoloģisko (nosaukti par "ražošanas") rezervju apjoma sastāda 1600 tūkstoši rubļu. Puses vienojās, ka daļu no šī tiek nodota materiālo resursu formā (secināms – naftas formā, kura atrodas cauruļvadā), bet atlikušā daļa kompensējas ar naudas līdzekļiem 1992.gada III kvartāla laikā.

Respektīvi, bija konstatēts tehnoloģisko rezervju iztrūkums visā cauruļvadā, kas tika proporcionāli sadalīts uz visām sabiedrībām, kurām vads pieder. Šī kompensējamā summa bija neliela, jo to varēja kompensēt viena kvartāla laikā.

Uzskatam, ka šajā protokolā ir nepārprotami noteikts, ka cauruļvads ir nodots viss kopumā, ar tajā esošo naftu, tai skaitā tehnoloģisko. Baltkrievijas puse nekad nekādas pretenzijas neizvirzīja un nekad nav uzskatījusi, ka tai varētu piederēt tehnoloģiskās rezerves. Pat vairāk – kā pārvaldnieks ir kompensējusi zudumu, kas radies līdz cauruļvada nodošanai. Līdzīgi rīkojās arī Lietuvas Republika, pirmkārt, uzskatot, ka viss cauruļvads, kas atrodas tās teritorijā, ir Lietuvas īpašums, un, otrkārt, piekrītot, ka naftas pārvaldīšanu cauruļvadā veic Baltkrievijas "Družba".

1992.gada 18.jūnijā Novopolockā Baltkrievijas Novopolockas uzņēmuma pārstāvis, Latvijas valsts uzņēmuma pārstāvis un Lietuvas uzņēmuma pārstāvis parakstīja Aktu par Novopolockas naftas transportēšanas uzņēmuma "Družba" īpašuma un finansu

līdzekļu sadali.

Akta "100.bilances rinda. Ražošanas rezerves" norādīts, ka Latvijas ražošanas rezerves sastāda 98 tūkst.rubļi.

1992.gada 28.jūnijā ar Rūpniecības un enerģētikas ministra pavēli nr.152 tika apstiprināti "Naftas transportēšanas valsts uzņēmuma statūti". Valsts uzņēmums Uzņēmumu reģistrā reģistrēts 1992.gada 03.jūlijā.

1992.gada 18.novembrī sabiedrības "Transneft", "Ukrneftehim", Novopolckas naftas transportēšanas uzņēmuma "Družba", Gomeļas naftas cauruļvada pārvaldes, Latvijas naftas transportēšanas valsts uzņēmuma un Biržu valsts uzņēmuma "Naftotekis" vārdā tika noslēgta vienošanās par līguma slēgšanas un izpildes kārtību naftas transportēšanai 1993.gadā. Vienošanos parakstīja "Transneftj", "Ukrneftehim" un Latvijas naftas transportēšanas valsts uzņēmuma pārstāvji.

Šīs vienošanās 7.punktā puses vienojās nodrošināt savu maģistrālo cauruļvadu ietaišu uzturēšanu darba spējīgā tehniskā stāvoklī, nepieļaujot ražošanas pazemināšanos. Vienošanās 8.punktā līdzēji vienojās piemērot visus iespējamus līdzekļus, lai saglabātu transportēšanai saņemto naftu un tās iztrūkuma gadījumā, apņēmas atlīdzināt naftas iztrūkumu tās valdītājam.

Tādējādi, puses viena otrai apliecināja apņemšanos nepieļaut kopējā naftas vada spiediena pazemināšanos un apņēmas uzturēt katra savu naftas vada posmu darba kārtībā. Šo vienošanos Baltkrievijas uzņēmuma pārstāvji nav parakstījuši. Uzskatam, ka Latvijas valsts uzņēmuma vārdā sniegtais apliecinājums apstiprina faktu, ka naftas vada spiediena uzturēšana Latvijas Republikas teritorijā bija uzņēmuma spēkos, jo tā rīcībā atradās pietiekamas tehnoloģiskās rezerves. Šāda apņemšanās nav iedomājama, ja kāds cits ir uzturēšanas priekšmeta (naftas rezervju) īpašnieks.

1993.gada 02.jūnijā Latvijas Republikas Valdība un Krievijas Federācijas Valdība noslēdza vienošanos par kopīgu darbību Latvijas teritorijā esošā naftas vada un naftas produktu vada ekspluatācijai. Saskaņā ar šīs vienošanās 1.pantu puses vienojās uz Latvijas teritoriju šķērsojošā Krievijas naftas produktu vada posma, Latvijas naftas vada un uz tiem attiecināmo ražošanas un tehnoloģisko sakaru sistēmas bāzes izveidot kopuzņēmumu naftas vada un naftas produktu vada ekspluatācijai saskaņā ar spēkā esošajiem Latvijas Republikas likumdošanas aktiem.

Tādējādi, līdzēji vienojās, ka naftas vada ekspluatācija notiks saskaņā ar Latvijas Republikas likumiem. Tas nozīmē, ka tiks ievēroti visi Latvijas Republikas likumi un lēmumi, tai skaitā, 1991.gada nolēmumi par visa īpašuma piederību

Latvijas valstij. Otrkārt, no vienošanās teksta izriet, ka Latvijas puse piedāvā naftas vada un uz to attiecināmo ražošanas un tehnoloģisko sakaru sistēmas bāzi kopuzņēmuma izveidošanai. No šīs vārdkopas secinām, ka ieguldījumam tika plānots naftas vads ar visu aprīkojumu, tai skaitā tehnoloģisko naftas rezervi.

Vienošanās 4.punktā Latvijas valsts ne tikai ir uzņēmusies garantēt Krievijas puses plānoto ieguldījumu tiesisko aizsardzību, bet kā šādu garantiju nodrošinājumu ir norādījusi un sevišķi uzsvērusi, ka Latvijas pusei ir īpašuma tiesības uz kopuzņēmumā ieguldāmo mantu.

Visās vienošanās uzsvērts, ka naftas vads ir darbojošs un savstarpēji dziļi integrēts. Ar to tiek uzsvērts katra cauruļvada posma īpašnieka pienākums rūpēties par tā darbību. Apņemšanās rūpēties un nodrošināt naftas vada darbību ir iespējama tikai pie apstākļiem, ja puse, kas to uzņemas, spēj nodrošināt pienākuma izpildi. Tādējādi, Latvijas Republika paturot savā īpašumā naftas vadu un ieguldot to valsts uzņēmumā rīkojās ar visu naftas vadu kopumā, t.sk. ar pilnu tā aprīkojumu un tehnoloģisko rezervi.

Vadoties no šīs noslēgtās vienošanās jau nākamajā dienā, 1993.gada 03.jūnijā, Puses noslēdza Protokolu par savstarpējā darbībām Krievijas – Latvijas kopuzņēmuma izveidošanai naftas un naftas produktu vadu ekspluatācijai. Šajā protokolā puses vienojās par izstrādājamo dokumentu sarakstu. Vairums izstrādājamo dokumentu attiecās uz tehniskas dabas jautājumiem, tādiem kā vienošanās par kopēju tehnisku ekspluatāciju, dispečerdienestu sadarbību, pieņemšanas – nodošanas punktu.

Kā atsevišķs izstrādājams dokuments tika norādīts naftas produktu vada, tehnoloģijas un rezervuāru inventarizācijas veikšana. Protokola 5.punktā puses vienojās patstāvīgi nedēļas laikā izstrādāt konkrētu rīcības plānu kopuzņēmuma dibināšanai un naftas produktu vada darbības atsākšanai.

Šis protokola 5.punkts ir nozīmīgs un no visa protokola kopumā ir secināms, ka naftas vads darbojās un nekādu citu problēmu, vai citu personu saistību ar šo vadu nebija. To garantēja un par to apliecināja Latvijas puse.

Sekojoši, gan Latvijas puse, gan Krievijas puse izveidoja komisiju, kuras uzdevums bija veikt pušu veicamo ieguldījumu kopuzņēmuma novērtēšanu.

1993.gada 07.oktobrī Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas izveidotā komisija sastādīja sēdes protokolu, kura 1.punktā konstatēja un atzīmēja, ka uz stāvokli 1993.gada 07.oktobrī naftas vads darbojās (jeb "atradās darbā"). Sakarā ar to, ka naftas produktu vads kādu nedarbojās, attiecībā uz šo vadu puses vienojās par

nepieciešamību veikt papildus hidrauliskos izmēģinājumus.

Komisija konstatēja, ka personāls, kas atrodas objektos, ir nokomplektēts un ir spējīgs risināt jautājumus saistībā ar naftas un naftas produktu vada ekspluatāciju.

Komisijas locekļi vienojās, ka ieguldījumu metodikas noteikšanai ir nepieciešama inventarizācijas veikšana, jāiesniedz naftas vada un naftas produktu vada 1989.g.-1991.g. perioda darbības bilance, pēc 1992.gada 01.oktobra iegūtā īpašuma uzskaitē, zemes maksājumi. Savukārt, attiecībā uz naftas produktu vadu Komisija sevišķi vēlējas iegūt novērtējumu par naftas produktu zudumiem, ievērojot dabisko zudumu uzskaiti, kā arī naftas produktu apjomu, kāds ir izlietots kā pašu vajadzībām.

Uzskatam, ka minētās ziņas Komisijai bija svarīgas tādēļ, ka Krievijas puses pienākumos ietilpa naftas produktu ieguldījums vada darba spējīguma izmēģināšanai, kā arī turpmākais ieguldījums naftas produktu vada darbības nodrošināšanai.

Visbeidzot, Komisija protokola 2.11.punktā nolēma informēt Lietuvas un Baltkrievijas valdības par darāmo darbu sakarā ar kopuzņēmuma dibināšanu, lai varētu izvērtēt topošā kopuzņēmuma iespēju kopīgi izmantot cauruļvadu posmus, kas iet caur Lietuvas un Baltkrievijas teritorijām. Sakarā ar iepriekš teikto, Komisija nolēma vērsties pie savām valdībām jautājuma risināšanai.

Šo punktu uzskatam par kārtējo apliecinājumu un apstiprinājumu tam, ka Latvijas valstij nebija ne mazāko šaubu par naftas cauruļvada un tā aprīkojuma, t.sk. tehnoloģisko rezervju, piederību Latvijas valstij. Un vienīgais aspekts, kāpēc bija vēlme sadarboties ar Baltkrieviju, bija sekmīgāka un operatīvāka naftas cauruļvada izmantošana.

1994.gada 20.janvārī Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas izveidotās komisijas otrajā sēdē tika sastādīts protokols par kopuzņēmuma izveidošanas gaitu. Protokola 2.punktā puses norādīja, ka Latvijas puse piedāvā ieguldīt kopuzņēmumā naftas vadu, kas atrodas Latvijas teritorijā; sūkņu stacijas ar aprīkojumu; pastāvīgā lietošanā zemi; kā arī tehnoloģisko resursu rezerves.

Attiecībā par naftas produktu vadu, Latvijas puse piedāvāja kā savu ieguldījumu nodrošināt naftas produktu vada darbības uzturēšanu. Protokolā Latvijas un Krievijas pārstāvji vienojās par ieguldāmās mantas nosacīto novērtējumu un ieguldījumu proporciju. Kā Krievijas puses ieguldījums ir norādīti naftas produkti. Dokumentā netiek runāts par ieguldījumu nepieciešamību naftas cauruļvadā, vai par kādu trešo personu ieguldījumu naftas vadā. Tā kā tā nav prece, kas piederētu citām personām, secināms, ka šāds naftas produktu ieguldījums bija nepieciešams naftas produktu vada darbības uzsākšanai un tā darbības nodrošināšanai. Savukārt, atsevišķi tehnoloģiskie resursi naftas vadam netiek uzrādīti. Attiecībā par naftas vada kā darbojošās cauruļvada ieguldīšanu nepastāvēja šaubas vai jebkādas diskusijas.

Izvērtējot 1991-1992.gada likumdošanas aktus, mēs nevarējām konstatēt, ka kādā no normatīvajiem dokumentiem būtu noteikts regulējums par naftas tehnoloģiskās rezerves grāmatojumu, vai izteikts brīvprātīgs regulējums par tās uzrādīšanu atsevišķi. Tādejādi, uzskatam, ka nafta kā tehnoloģiskā rezerve Latvijas pusei ieguldījumu sarakstā nebija jāuzrāda, jo tā bija darbojošas naftas cauruļvada sastāvdaļa. Vienīgi attiecībā uz naftas produktu cauruļvadu tās darbībai nepieciešamo izejvielu iepirkšana un atspoguļošana bija nepieciešama un loģiska. Šāds atspoguļojums pēc Krievijas kā ieguldītāja pieprasījuma puses arī norādīja ieguldījumu sarakstā. Latvijas puse attiecība par naftas produktu vada darbību piedāvāt tik vien kā savu atbalstu.

1994.gada 25.janvārī Novopolockas uzņēmuma "Družba", AS "Transneftj", Latvijas Naftas pārstrādes uzņēmuma un Biržu "Naftotekis" pārstāvji noslēdza Papildinājumus 1992.gada 30.novembra līgumam.

Šī papildvienošāns ir interesanta ar tās 7.punktu, kurā noteikts, ka līguma dalībnieki nodrošina transportēšanai pieņemtās naftas saglabāšanu un atlīdzina naftas valdītājam zaudējumus zudumu gadījumā ar noteikumiem, kādi atrunāti naftas transportēšanas līgumos ar klientiem. Tā kā šajā samērā precīzajā dokumentā, kas sastādīts uz 3.lapām, nav nekādas citas norādes par naftas piederību, ir secināms, ka šī punkta ieraksts izdarīts ar mērķi noteikt katras iesaistītās puses atbildību par naftas, kas plūst caur attiecīgās puses teritoriju, saglabāšanu. Tādejādi, Latvijas puse uzņēmās pilnu atbildību par naftas cauruļvadu, kas atrodas valsts teritorijā. Bez jebkādas Baltkrievijas līdzdalības.

Secināms, ka Latvijas puse tieši un nepārprotami ir piedāvājusi Krievijas pusei ieguldīt un sekojoši arī veikusi naftas cauruļvada, tā aprīkojuma un tehnoloģisko rezervju ieguldījumu jaundibināmajā uzņēmumā. Tātad, SIA "LatRosTrans" (precīzāk -- AS "LaSaM", kurš ieguldīts tālāk) Latvija kā dalībnieks bija ieguldījusi arī naftu kā tehnoloģisko rezervi. Kā izriet no dokumentiem, šī rezerve nekad netika uzskaitīta atsevišķa, netika novērtēta atsevišķi, un pēc būtības tika attiecināta uz pamatlīdzekļi.

Mūsaprāt, tas ir bijis pareizi, jo neviens normatīvs akts, kā arī elementāra loģika, neparedz novērtēt kādas funkcionējošas sistēmas atsevišķās sadaļas līdz sīkumam. Šāds novērtējums varētu būt arī neobjektīvs. Piemēram, strādājošam pasažieru pārvadājošam autobusam novērtēt dzinējā esošās eļļas vērtību vai atsevišķu šofera vai pasažieru krēslu vērtību ir ļoti apgrūtināši vai pat neiespējami. Katrs uzņēmums ir tiesīgs novērtējumu veikt pēc savas brīvas gribas, bet tas nevar kalpot par pierādījumu īpašumam tiesiskajam apliecinājumam.

Svarīgi atzīmēt, ka PSRS laikos viss naftas vads bija vienots, ietilpstošs vissavienības uzņēmumā. To sadalot daļās un par to vienojoties vairākkārtīgās komisiju sēdēs, parakstot lielu daudzumu vienošanās, kurās visās nepārprotami norādīts uz visa cauruļvada sadali, Baltkrievijas pusei vajadzēja vismaz minēt vai izvirzīt pretenziju par tehnoloģisko rezervju piederību. Uzskatam, ka Baltkrievijas pusei šajā laikā nekādu juridiska vai tehniska rakstura pretenziju nemaz nebija.

Pēc Biroja lūguma Latvijas Ārlietu ministrija 2009.gada 09.februārī ir sniegusi savu atbildi par informāciju par Latvijas Republikas un Baltkrievijas Republikas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, kas regulētu Latvijas Republikas teritorijā esošā naftas cauruļvada piederību, naftas rezervju apjomu vai cauruļvadā esošo tehnoloģisko naftas rezervju piederību, un ministrija norādīja, ka Latvijas Republika un Baltkrievijas Republika nav noslēgušas vienošanos starptautisko publisko tiesību jomā par šo jautājumu.

Atkārtoti uzsverot Latvijas Republikas 90.gadu sākumā pieņemto nolēmumu nozīmīgumu, kuros uzsvērts, ka viss īpašums, kas atrodas Latvijas Republikas teritorijā, pieder Latvijas valstij, un sevišķi norādīts, ka valsts piederībai tiek pakļauti vissavienības nozīmes uzņēmumi, viennozīmīgi secināms, ka kopš 1990.gada 04.maija deklarācijas pieņemšanas, viss naftas cauruļvads ar visu tajā esošo naftas rezervi un tehnoloģisko atlikumu vai rezervi piederēja Latvijas Republikai.

Kopš PSRS sabrukuma un Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas nekādas citādas vienošanās ar Baltkrievijas Republiku par naftas cauruļvadu, naftas, naftas rezervju vai tehnoloģisko rezervju atlikumu nav noslēgtas.

Latvijas Republika ir slēgusi vairākus divpusējos un daudzpusējos līgumus par jautājumiem, kas skar naftas cauruļvadu un tā darbību. Naftas cauruļvada pārņemšana un turpmāka ieguldīšana tika risināta kompleksi, vienmēr uzskatot, ka tiek runāts par darbojošos cauruļvadu, pretēji darbību apturētajam naftas produktu cauruļvadam. Visos dokumentos ir norādīts un tieši izriet naftas tehnoloģisko rezervju piederība cauruļvadam un sekojoši Latvijas Republikai.

Risinot jautājumus par naftas cauruļvada apkalpošanu un tā darbības nepārtrauktu nodrošināšanu Baltkrievijas puse šajā laikā nekādas norādes, iebildumus, pretenzijas par naftas vai tehnoloģisko rezervju piederību nav izvirzījusi.

Līdz ar to, Latvijas valsts bija pārņēmusi savā īpašumā visu naftas cauruļvadu, ar visiem tā piederumiem, un tai skaitā naftas tehnoloģisko atlikumu. Sākotnēji šo īpašumu valsts vārdā pārvaldīja Rūpniecības un enerģētikas ministrija. Pēc tam uz šī īpašuma pamata tika izveidots valsts uzņēmums "Naftas transportēšanas valsts uzņēmums". Valsts uzņēmuma pakļautība, sakarā ar Rūpniecības un enerģētikas ministrijas likvidāciju, tika noteikta Finanšu ministrijai Valsts īpašuma fonda personā.

Vadoties no atzinuma sagatavošanai iesniegtajiem dokumentiem, secināms, ka valsts uzņēmuma mantu – visu naftas cauruļvadu kopā ar iekārtām un infrastruktūru Latvijas valsts ieguldīja valstij piederošajā akciju sabiedrībā "LaSaM". Par šiem un turpmākiem apstākļiem atzinuma nākamajās sadaļās.

5. Latvijas – Krievijas kopuzņēmuma izveide

1993.gada 02.jūnijā Latvijas Republikas Valdība un Krievijas Federācijas valdība vienojās par kopīgu darbību Latvijas teritorijā esošā naftas vada un naftas produktu vada ekspluatācijai, šim mērķim dibinot Latvijas – Krievijas kopuzņēmumu.

1994.gada 17. līdz 20.janvārim notika Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas izveidotās komisijas pārrunas un sēde, kura tika sasaukta saskaņā ar 1993.gada 02.jūnija starptautisko līgumu. Komisijā kā valstu pārstāvji tika deleģēti ievērojams skaits dažādus amatus ieņemošas personas. Sēdē tika izskatīta iepriekšējā 1993.gada 07.oktobra Komisijas sēdē izlemto jautājumu izpilde un konstatēts, ka ir apsekoti objekti, lai varētu noteikt pušu ieguldījumus, un puses aptuveni ir novērtējušas savu izdarāmo ieguldījumu vērtību. Tika atzīmētas dažādas problēmas, kā piemēram, ka Latvijas puse vēl joprojām nav nozīmējusi dibinātājus kopīgajā uzņēmumā. Sēdes noslēgumā komisija pieņēma vairākus lēmumus.

Šajā slēdzienā apskatāmā jautājuma kontekstā nozīmīgi ir 2. un 3.punkti. Komisija nolēma, ka Latvijas puse jaunizveidojamajā uzņēmumā kā ieguldījumu piedāvā (skat.Komisijas protokola 2.punktu):

- Polocka-Ventspils un Polocka-Mažeiki naftas vada posmus, kuri iet cauri Latvijas teritorijai;
- Skrudalienas un Džūkstes sūkņu staciju pamatiekārtas;
- pastāvīgā lietošanā zemi, kas atrodas zem naftas produktu vada un naftas vada;
- tehnoloģisko resursu, materiālu un aprīkojuma rezerves, kā arī citas materiālās un naudas rezerves...

Komisija nolēma pieņemt pušu ekspertu komisiju piedāvātos aprēķinus par naftas un naftas produktu transportēšanas ienākumiem, kā arī objektu, būvju, zemes un cita pušu īpašuma novērtējumu, no kā izriet, ka pušu daļu attiecības kopuzņēmumā sastāda 66% Latvijas Republikai un 34% Krievijas Federācijai.

Komisija nolēma, ka tādejādi, pamatkapitāls (pušu ieguldījumi), kas jāiekļauj Līgumā par kopuzņēmuma dibināšanu, sastāda 180'675'832 ASV dolāri jeb 107'502'120 Ls. Attiecīgi Latvijas puses ieguldījums 119'246'042 ASV dolāru jeb 70'951'399 Ls un Krievijas puses ieguldījums 61'429'783 ASV dolāru jeb 36'550'721 Ls apmērā.

Komisija arī sagatavoja abpusēji saskaņotu Dibināšanas līguma projektu un

kopuzņēmuma vadības shēmu.

1994.gada 25.februārī Latvijas Republikas Ekonomikas ministrs ar Krievijas Federācijas Kurināmā un enerģētikas ministru parakstīja protokolu.

1994.gada 07.martā Latvijas Republikas finanšu ministrs, izpildot abus iepriekš norādītos lēmumus, izdeva rīkojumu nr.67. Ar šo rīkojumu Finanšu ministrija noteica, ka **Latvijas valsts akciju sabiedrībā iegulda kā mantisku ieguldījumu naftas vadu kopā ar iekārtām un infrastruktūru** Ls 70'951'400 vērtībā, saskaņā ar Latvijas – Krievijas pušu sastādīto inventarizācijas aktu.

Finanšu ministrija uzdeva Daugavpils naftas transportēšanas uzņēmuma direktoram nodot naftas vadu kopā ar iekārtām un infrastruktūru akciju sabiedrībai "LaSaM".

Finanšu ministrija noteica, ka akciju sabiedrības "LaSaM" 90 % pamatkapitāla akciju ir valsts īpašums Valsts īpašuma fonda personā, 5 % akciju sabiedrībai "Software House Riga" un 5 % "Lat- Vest- Ist". Visas ar ieguldīšanu saistītās darbības tika uzdotas veikt a/s "LaSaM" valsts pilnvarniekam Guntim Vilnītim, viņu tam pilnvarojot.

1994.gada 09.martā Latvijas Republikas Finanšu ministrija Valsts īpašuma fonda personā noslēdza ar Krievijas Federācijas Valsts īpašuma pārvaldes Valsts komiteju līgumu par Latvijas - Krievijas naftas un naftas produktu transporta kopuzņēmuma sabiedrības ar ierobežotu atbildību "LatRosTrans" dibināšanu.

Saskaņā ar šī līguma noteikumiem puses vienojās, ka jaundibinājamā Sabiedrībā Latvijas pusi pārstāvēs akciju sabiedrība "LaSaM", savukārt Krievijas pusi pārstāvēs Maģistrālo naftas produktu vadu Dienvidu – Rietumu uzņēmums un Naftas produktu apgādes ražošanas sakaru sistēmas valsts uzņēmums. (līguma 1.2.punkts).

Dibinātāji vienojās, ka Latvijas puse uzņēmuma statūtfondā ieguldīs akciju sabiedrības "LaSaM" 709 514 daļas 70'951'400 Ls nominālvērtībā, daļu vērtību ieguldot ar mantisko ieguldījumu. Krievijas puse ieguldīs Maģistrālo naftas produktu vadu Dienvidu-Rietumu uzņēmuma un Naftas produktu apgādes ražošanas sakaru sistēmas Valsts uzņēmuma 365 507 daļas par 36'550'700 Ls nominālvērtību, daļu vērtību ieguldot ar mantisko ieguldījumu (Līguma 3.1.punkts).

Līgumā par uzņēmuma dibināšanu sevišķi tika uzsvērts, ka sabiedrības dibināšanas pamats ir 1993.gada 02.jūnijā noslēgtā Vienošanās starp Krievijas Federācijas Valdību un Latvijas Republikas Valdību par naftas un naftas produktu

vodu, kuri iet caur Latvijas teritoriju, kopēju lietošanu.

1994.gada 17. un 18.martā notika Latvijas - Krievijas uzņēmuma dibinātāju pārstāvju tikšanās. Šajā tikšanās reizē darba grupa izvērtēja un piekrita kopuzņēmuma Statūtu redakcijai, kapitāldaļu sarakstam, u.c. Attiecībā par dibinātāju ieguldāmā īpašuma sarakstu, pārstāvji vienojās to sagatavot divu nedēļu laikā (protokola 1.punkts)

Protokolā kā otrs būtiskākais jautājums tiek risināts naftas produktu vada izmēģināšana. Puses vienojas, ka dīzeļdegvielu un juridisko personu, kurai būtu attiecīgās kvotas un licences dīzeļdegvielas eksportam, meklēs Krievijas puse, savukārt, Latvijas pusei ir jānodrošina naftas produktu vada izmēģināšanas finansēšana, t.sk., naftas produktu apmaksu, kreditējot kopuzņēmumu. Tāpat, Latvijas pusei jāaskaņo ar Lietuvu Instrukcija par naftas produktu vada izmēģināšanu.

1994.gada 29.martā LR Ārlietu ministrija Enerģētikas valsts ministram A.Krēslimam nosūtīja Krievijas Federācijas Ārlietu ministrijas 1994.gada 16.marta notu nr.60/2E par Krievijas Federācijas kā Krievijas - Latvijas kopuzņēmuma naftas produktu vada ekspluatācijai dibinātājas dibinātājtiesību nodošanu a/s "Transnefteprodukt". Šajā notā tika norādīts, ka saskaņā ar Krievijas Federācijas valdības 1994.gada 28.februāra lēmumu nr.163 "Par kopīgā Krievijas - Latvijas uzņēmuma dibinātājtiesību nodošanu akcionāru sabiedrībai "Транснефтепродукт"", Krievijas Federācija kā kopuzņēmuma dibinātājs, kurš tiek dibināts saskaņā ar Krievijas Federācijas valdības un Latvijas Republikas valdības 1993.gada 02.jūnija vienošanos par kopīgu naftas un naftas produktu vada ekspluatāciju, savas tiesības pēc uzņēmuma dibināšanas nodod naftas produktu cauruļvada transporta akciju sabiedrībai "Транснефтепродукт".

Ar šo notu Krievijas Federācija paziņoja, ka akciju sabiedrība "Транснефтепродукт" ir kļuvusi par Krievijas - Latvijas kopuzņēmuma dalībnieku, kas izveidots saskaņā ar iepriekš norādīto starpvalstu vienošanos par kopīgu naftas un naftas produktu vada, kuri atrodas Latvijas teritorijā, ekspluatāciju.

1994.gada 12.aprīlī Latvijas Republikas Finanšu ministrija un Krievijas Federācijas Valsts īpašuma pārvaldes Valsts komiteja sastādīja Latvijas - Krievijas naftas un naftas produktu transporta kopuzņēmuma Sabiedrības ar ierobežotu atbildību "LatRosTrans" kapitāla daļu sarakstu. Sarakstā norādīts, ka Latvijas puse 709 514 daļas, kuru nominālvērtība ir Ls 70 951 400, apmaksā ar mantisku ieguldījumu 100 % apmērā, ieguldot akciju sabiedrības "LaSaM" kapitāldaļas. Savukārt, Krievijas puse iegulda savu daļu ar mantisku ieguldījumu.

Sarakstā norādīts, ka visus ieguldījumu apliecinājošos dokumentus ir pieņēmusi

pilnvarotā persona Guntis Vilnītis 1994.gada 06.aprīlī. Sevišķi norādīts, ka Dibinātāju kapitāldaļas ir segtas atbilstoši Kopuzņēmuma dibināšanas līguma 3.punktam.

Šajā pat dienā tika parakstīts arī SIA "LatRosTrans" Ziņojums par mantisko ieguldījumu. Ziņojuma 2.punktā norādīts, ka Sabiedrības dibinātāji ieguldīja Sabiedrībā saskaņā ar abu pušu ekspertu sastādītiem inventarizācijas aktiem un kopīgi 1994.gada 20.janvārī parakstīto protokolu, kā arī Latvijas Republikas Finanšu ministrijas 1994.gada 07.marta rīkojumu nr.67 un Krievijas Federācijas Valsts īpašuma pārvaldes Valsts komitejas 1994.gada 24.februāra rīkojumu nr.410, mantu Ls 107 502 100 apmērā.

Kā redzams no Ziņojumā norādītās tabulas, uzņēmuma ieguldījumos ir norādīta tā manta, kura var tikt novērtēta un kuru ir vērtējuši abu pušu eksperti:

- pamatlīdzekļi (atlikuma vērtība);
- materiāli;
- mazvērtīgais inventārs (atlikuma vērtība);
- iekārtas (ierīču darbības nodrošināšanai);
- nepabeigtā kapitālā celtniecība;
- tekošie rēķini;
- naftas produkti;
- kapitālieguldījumi un zeme ar pastāvīgām lietošanas tiesībām zem naftas produktu vada un naftas vada celtnēm.

Jāpievērš uzmanība tam, ka ziņojuma tabulā norādītā manta ir novērtēta tīri grāmatvediski. Nav vērtēta nedz tirgus cena, nedz patiesā vērtība, vai kāda cita vērtība. Piemēram, pamatlīdzekļus un mazvērtīgo inventāru puses norādīja tikai tā atlikušajā vērtībā. Ziņojumā tika norādīts kā ieguldījums tikai tie naftas produkti, kurus Krievijas puse speciāli bija piegādājusi jaundibināmā uzņēmuma darbības nodrošināšanai (jeb kā norāda pušu izveidotā komisija – naftas produkti cauruļvada izmēģināšanai), jo tieši šis cauruļvads, kā noprotams, bija tukšs. Attiecībā par naftas vadu un tā saturu, dibinātāji kā mantisko ieguldījumu to sevišķi nenorāda. Šajā sarakstā netika norādītas vairākas lietas, kas tika faktiski ieguldītas. Tomēr, kā norādīts iepriekš, jaunizveidojamā uzņēmuma dibināšanas dokumentos tiek norādīts kā ieguldījums "*tehnoloģiskie resursi, materiālu un aprīkojumu rezerves*", "*iekārtas un infrastruktūra*". Uzskatām, ka ar šiem terminiem tika apzīmētas tās lietas, kas tika ieguldītas uzņēmumā kā pašsaprotamas, kā uzņēmuma lietu kopība, bez kā kopuzņēmuma darbība būtu neiedomājama. Tai skaitā ietilpa arī nafta, bez kuras nebūtu iedomājama cauruļvada darbība.

Ziņojuma 2.punkta pēdējā rindkopā uzsvērts, ka puses ir piekritušas mantiskā

ieguldījuma novērtēšanai un augstākminētā manta pāriet Sabiedrības īpašumā.

Nākamajā dienā 1994.gada 13.aprīlī tika parakstīts SIA "LatRosTrans" dibināšanas sapulces protokols. Dibinātāji apstiprināja iepriekšējā dienā izdarītos ieguldījumus statūtu fondā (4.punkts) un apstiprināja Sabiedrības pamatkapitālu, kā arī izlēma dažādus citus jautājumus.

Šajā pat dienā dibinātāji apstiprināja Sabiedrības statūtus. Statūtos par sabiedrības dibinātājiem tika norādīti Latvijas Republikas Finanšu ministrija un Krievijas Federācijas Valsts īpašuma pārvaldes Valsts komiteja un 2.1.punktā uzsvērts, ka puses iemaksā daļas norādītajā apmērā saskaņā ar Ziņojumu par mantisko ieguldījumu.

1994.gada 14.aprīlī Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā tika reģistrēts kopuzņēmums – sabiedrība ar ierobežotu atbildību "LATROSTRANS".

1994.gada 23.augustā Krievijas puses vārdā grozījumus SIA "LatRosTrans" statūtos lūdza uzdarīt AS "Transņeftjprodukt", līdzšinējo "Krievijas Federācijas Valsts komiteja" aizstājot ar "AS "Transņeftjprodukt".

1994.gada 26.septembrī Uzņēmumu reģistrs reģistrēja SIA "LatRosTrans" statūtu grozījumus, aizstājot sabiedrības dalībniekus ar akciju sabiedrību "LaSaM" un akciju sabiedrību "Transņefteprodukt".

1995.gada 16.martā Brjaņskā uzņēmumu "Transņeft", "Družba", "Naftotekis", "Latrostrans" un Gomeļas, Novopolockas, Lvovas "Družba" pārvalžu pārstāvji noslēdza protokolu, ar kuru uzsvēra, ka 1992.gada 25.februāra aktā par naftas cauruļvada "Družba" īpašuma un finanšu līdzekļu sadalīšanu, **tika sadalīta nafta, kas atrodas naftas vadā**. Turklāt, šāds sadalījums noticis, vadoties no naftas vada iecirkņu robežām, nevis no valstu robežām. Sakarā ar to, puses vienojās izveidot komisiju naftas apjoma precizēšanai, kas jānodod no "Družba" bilances uz jaunizveidota uzņēmuma bilanci, ņemot vērā valstu robežas starp Krieviju, Baltkrieviju, Ukrainu, Latviju, Lietuvu.

Šāda komisija arī sanāca un izpildīja savu uzdevumu. 1995.gada 01.maijā tika veikta pilna naftas vada lineārajā daļā Polocka-Ventspils inventarizācija un noteikts naftas daudzums. Ar šo pašu datumu tika sastādīts pieņemšanas akts, saskaņā ar kuru konstatēts, ka pēc Maskavas laika plkst.7.00 Baltkrievijas "Družba" nodeva un SIA

“Latrostrans” pieņēma no bilances uz bilanci naftu, kas atrodas naftas cauruļvada iecirkņos, kas iet caur Latvijas Republikas teritoriju. Kopējā nodotās naftas apjoms sastādīja 148,3 tonnas netto. Minētos dokumentus 1995.gada 10.novembrī uz parakstīšanu SIA “LatRosTrans” nosūtīja Novopolockas natas transportēšanas uzņēmuma direktora vietnieks.

Tādējādi, Baltkrievijas puse piekrita un atzina, ka tai bija jānodod 1992.gadā visa nafta, kas atradās cauruļvadā, kas atrodas Latvijas Republikas teritorijā. Kā izriet no šī dokumenta, akta parakstīšana bija nepieciešama pašai Baltkrievijas pusei, lai formālu varētu izveikt grāmatvedības grāmatojumus. Latvijas pusei šādi precizējumi un formāli pieņemšanas nodošanas akti ar faktiski atpakaļejošiem datumiem nebija nepieciešami. Mūsu rīcībā nav parakstīta galīgā pieņemšanas nodošanas akta. Bet uzskatam, ka šāda akta esmība vai neesamība nekādā gadījumā neizšķir naftas juridisko piederību.

Uzskatam, ka juridiskā izpratnē tas nozīmē, ka Latvijas valsts visu naftas cauruļvadu ar tajā esošo tehnoloģisko rezervi (jeb naftu) bija atzinusi par savu, un Baltkrievija tam ir piekritusi.

1995.gada 29.septembrī SIA “LatRosTrans” pieņēma sava dibinātāja mantisko ieguldījumu saskaņā ar dibināšanas dokumentiem pēc stāvokļa uz 1994.gada 14.aprīli. Kā mantiskā ieguldījuma kopsomma tika norādīta tā pati vērtība – Ls 70'951'400.

Šādu pat aktu sastādīja arī attiecībā par Krievijas puses ieguldījumu, norādot mantisko vērtību saskaņā ar Ziņojumu par mantisko ieguldījumu.

LASAM akcionāri 1997.gada 02.oktobrī ārkārtas pilnsapulcē apstiprināja AS “LaSaM” pievienošanu Ventspils naftai.

1998.gada 17.jūnijā Uzņēmumu reģistrā reģistrēti SIA “LatRosTrans” Statūti jaunā redakcijā, kuros kā dalībnieks tika norādīta AS “Ventspils nafta” un AS “Transnefteprodukt”. Ar šo reģistrāciju juridiski formāli noslēdzās kopuzņēmuma dalībnieku maiņa – abi dalībnieki akciju sabiedrības, kurās akcionāri ir pilnīgi vai daļēji valsts. Abu valstu izveidots uzņēmums nodots divu akciju sabiedrību valdījumā un bilancēs.

Tādējādi, noslēdzās jaunizveidotā uzņēmuma izveidošana, kurā Latvijas Republika ieguldīja naftas vadu ar visu tehnoloģisko rezervi. Šo ieguldījumu Latvijas Republika veica akciju sabiedrībā “LaSaM” un šīs sabiedrības akcijas ieguldīja SIA

“Latrostrans”.

6. Kopuzņēmuma dalībnieka akciju sabiedrības “Ventspils nafta” akcionāru izmaiņas

Valsts akciju sabiedrība “Ventspils nafta” tika privatizēta saskaņā ar Ministru kabineta 1996.gada 21.februāra rīkojumu nr.58 “Par valsts īpašuma objektu nodošanu privatizācijai”.

VAS “Ventspils nafta” un akciju sabiedrības “LaSaM” valsts kapitāla daļu privatizācijas pamatnoteikumi apstiprināti ar LPA 1997.gada 29.aprīļa lēmumu. Saskaņā ar pamatnoteikumiem VAS “Ventspils nafta” un AS “LaSaM” valsts kapitāla daļu privatizācija notiek četros posmos.

Pirmajā privatizācijas posmā tika pārdotas akciju sabiedrības “LaSaM” valsts kapitāla daļas. 1997.gada 19.septembrī Privatizācijas aģentūras valde ar lēmumu nr.170/2249 apstiprināja akciju sabiedrību “Latvijas Naftas Tranzīts” par akciju sabiedrības “LaSaM” valstij piederošo akciju pircēju un noslēdza Nomaksas līgumu.

Otrajā privatizācijas posmā akciju sabiedrība “LaSaM” tika pievienota valsts akciju sabiedrībai “Ventspils nafta”, par to 1997.gada 02.oktobrī noslēdzot Līgumu par pievienošanu.

Trešajā posmā tika pārdotas VAS “Ventspils nafta” (jo AS “LaSaM” jau bija pievienota VAS “Ventspils nafta”) kapitāla daļas apmēram 10 % no sabiedrības pamatkapitāla.

1997.gada 04.decembrī Latvijas Privatizācijas aģentūras valde apstiprināja VAS “Ventspils nafta” un AS “LaSaM” valsts kapitāla daļu privatizācijas ceturtajā posma privatizācijas noteikumus. Saskaņā ar Pamatnoteikumu 11.6.4.punktu, Līguma par pievienošanu 2.2.punkta e) apakšpunktu, ceturtajā privatizācijas posmā akcijas tika pārdotas akcionāram, kas kļuva par sabiedrības akcionāru pēc privatizācijas otrā posma – AS “Latvijas Naftas Tranzīts”.

Valsts vismaz 4 reizes publiski ir piedāvājusi un pārdevusi sev piederošas kapitāldaļas uzņēmumā, kuram pieder daļa no SIA “LatRosTrans”. Šis aktīvs vienmēr ir ticis ņemts vērā kā no pārdevēja, tā no pircēju puses.

LASAM dibināta 1993.gada 22.februārī, kuru dibināja Latvijas Republikas Finanšu ministrija Valsts īpašuma fonda personā, Rīgas kopuzņēmums SIA "Lat-West-East" un akciju sabiedrība "Software House Riga", pamatojoties uz 1992.gada 25.decembrī starp dibinātājiem noslēgto līgumu. 1996.gada 29.februārī par sabiedrības dalībniekiem bija norādīti – VAS "Ventspils nafta", Rīgas kopuzņēmums SIA "Lat-West-East", akciju sabiedrība "Software House Riga" un akciju sabiedrība "Latvijas Naftas Tranzīts".

AS "LaSaM" akcionāri 1997.gada jūlijā bija akciju sabiedrība "Latvijas Naftas Tranzīts" un Latvijas Valsts Privatizācijas aģentūras personā, kurai sabiedrībā piederēja 96,71 % no pamatkapitāla.

Šīs AS "LaSaM" valsts kapitāla daļas tika privatizētas saskaņā ar Ministru kabineta 1996.gada 15.maija rīkojumu nr.160 "Par valsts kapitāla daļu pārdošanu" un Ministru kabineta 1994.gada 18.oktobra noteikumiem nr.206 "Par valsts un pašvaldību uzņēmumiem vai uzņēmējsabiedrībām piederošo kapitāla daļu pārdošanu". Sabiedrības apmaksātais pamatkapitāls bija Ls 23 815 000. Kopējā akciju pārdošanas cena tika noteikta Ls 72 784 801 apmērā. Privatizācijas Aģentūra 1997.gada 18.septembrī grozīja privatizācijas pirmā posma noteikumus, norādot, ka AS "LaSaM" akciju skaits ir 73 473 400 un reģistrētais un apmaksātais pamatkapitāls Ls 73 473 400.

Liela uzmanība jāpievērš 1997.gada 29.aprīlī Privatizācijas aģentūras valdes lēmuma nr.67/982 apstiprinātajiem "Valsts akciju sabiedrības "Ventspils nafta" un akciju sabiedrības "LaSaM" valsts kapitāla daļu privatizācijas pamatnoteikumiem".

Ar šiem pamatnoteikumiem tika regulēta abu norādīto sabiedrību nodošana privatizācijai. Noteikumos ir sniegta visa svarīgākā informācija par abām sabiedrībām, norādot gan sabiedrībām piederošo mantu, gan nomāto, gan pieteiktās pretenzijas, gan prasījumus. Jebkurš privatizācijas pretendents varēja iegūt ārkārtīgi plašu informāciju par minētajiem uzņēmumiem. Konkrētā atzinuma ietvaros svarīgi atzīmēt šo noteikumu 9.6.punktu, kurā norādīts, ka LASAM ieguldījumi citās uzņēmējsabiedrībās ir tikai viens – LASAM pieder kapitāldaļas SIA "LatRosTrans", kā mantiskais ieguldījums Ls 70 951 000 apmērā, ar ieguldījuma īpatsvaru 66 % apmērā.

Noteikumu 11.4.4.punkts noteica, ka pielietojot reorganizācijas metodi

LASAM pēc pirmā privatizācijas posma tiek pievienota Ventspils Naftai. Savukārt, Ventspils nafta pēc LASAM pievienošanas kļūst par visu LASAM tiesību un saistību pārņēmēju, tai skaitā, kļūst par LASAM sabiedrībā ar ierobežotu atbildību "LatRosTrans" piederošo kapitāldaļu īpašnieku.

Ar noteikumiem tika noteikts, ka Ventspils Nafta tiks nodotas visas LASAM tiesības, pienākumi un saistības, tai skaitā debitoru parādi.

1997.gada 02.oktobra Līgums par pievienošanu, kas noslēgts starp Privatizējamo valsts akciju sabiedrību "Ventspils nafta" un akciju sabiedrību "LaSaM" regulē abu sabiedrību apvienošanās jautājumu, nosakot garantiju, pienākumu un tiesību apjomu. Abas puses arī apmainījās ar svarīgākajiem dokumentiem, kuri kļuva par šī līguma sastāvdaļu.

Neaplūkojot pārējos punktus, atzinumā uzdotā jautājuma kontekstā uzmanības vērts ir līguma 4.10.punkts, kura 5. un 6.daļas nosaka, ka LASAM ir SIA "LatRosTrans" 66 % pamatkapitāla daļu īpašnieks. Un **uzsvērts, ka visas būves, mašīnas un iekārtas, ko LaSaM izmanto vai lieto, veicot savu saimniecisko darbību, ir tādā stāvoklī un tā uzturētas, lai LaSaM varētu efektīvi bez pārtraukuma veikt savu saimniecisko darbību atbilstoši visiem attiecīgajiem likumiem vai citiem normatīviem aktiem, kā arī LASAM nav zināms par paredzamu jebkura šāda īpašuma attiesāšanu.**

Nemot vērā SIA "Coopers&Lybrand" auditētā 1996.gada pārskata 7.lapaspusē norādīto, ka no LASAM kopīgajiem aktīviem Ls 81 675 383 apmērā Ls 77 128 840 sastāda līdzdalība meitas uzņēmuma (SIA "LatRosTrans") kapitālā, nevar būt ne mazāko šaubu, ka šāds 4.10.punkts pievienošanās līgumā ir iekļauts tieši tādēļ, lai nodrošinātu meitas uzņēmuma nepārtrauktu darbību. No šī punkta izriet arī tas, ka visu darījumu laikā, arī pievienošanās līguma slēgšanas brīdī, naftas cauruļvads darbojās un bija pilnīgā darba gatavībā. Tam nebija nepieciešamas nekādas papildus investīcijas darbības uzsākšanai. Tam nebija nepieciešams sevišķs naftas apjoms, lai nodrošinātu savu pamatuuzņēmējdarbību - naftas pārsūkņēšanu. Attiecībā par naftas produktiem Krievijas puse tos jau bija ieguldījusi sevišķi, un tie joprojām nodrošināja un nodrošina cauruļvada darbību.

Nemot vērā to, ka šo līgumu līdzparakstīja arī Privatizācijas Aģentūra, tam ir svarīga juridiska nozīme tādā izpratnē, ka Latvijas valsts atkārtoti uzsvērusi un

uzņēmusies atbildību par pārdodamajiem aktīviem un to esamību dabā.

Saskaņā ar likuma "Par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību" 4.panta 3.daļu, sabiedrība neatbild par savu dalībnieku saistībām. Tādējādi, šaubu gadījumā par to, kas ir ieguldīts Sabiedrībā, ir risināms ar pašu Sabiedrības dalībnieku nevis sabiedrību, jo sabiedrība pēc pamatkapitāla ieguldījuma neatbild par dalībnieka saistībām. Ņemot vērā to, ka dalībnieks – valsts, ir veikusi attiecīgos ieguldījumus sabiedrībā (darbojošs cauruļvads), jebkādas pretenzijas, kas varētu rasties attiecībā uz šo cauruļvadu ir vērojamas pret valsti – Latvijas Republiku.

Saskaņā ar likuma "Par valsts un pašvaldību īpašuma objektu privatizāciju" 18.panta 3.daļu pēc norādītā termiņa izbeigšanās savas pretenzijas nepieteikušie kreditori, to skaitā valsts un pašvaldību institūcijas, kas ir atbildīgas par valsts un pašvaldību noteikto nodokļu un nodevu samaksas uzskaiti un kontroli, nevar prasīt, lai tiktu grozīta valsts īpašuma objekta privatizācijas noteikumos paredzētā privatizējamā objekta nosacītā cena un jaunajam objekta īpašniekam nododamo tiesību un saistību kopums. Likuma 18.panta 5.daļa sevišķi nosaka, to ka pēc privatizācijas paziņojuma norādītā termiņa savas pretenzijas nepieteikušie kreditori, to skaitā valsts un pašvaldību institūcijas, kas ir atbildīgas par valsts un pašvaldību noteikto nodokļu un nodevu samaksas uzskaiti un kontroli, nevar vērst savas kreditoru prasības un citas pretenzijas pret kapitālsabiedrību ar privāto kapitālu, kura izveidota, privatizējot valsts kapitālsabiedrību ar reorganizācijas metodi.

Tādējādi, vadoties no šīm likuma normām pretenzijas nepieteikušie kreditori nevar vērst savas prasības vai citas pretenzijas pret SIA "LatRosTrans" dalībniekiem, jo pielietojot reorganizācijas metodi LASAM pēc pirmā privatizācijas posma tika pievienota AS "Ventspils Nafta".

Baltkrievija nekad nav izvirzītas jebkādas pretenzijas un līdz ar to, vairs nevar izvirzīt, pat ja pretenzijas būtu bijušas pamatotas.

7. Naftas apjoma atrašanās cauruļvadā tiesiskais vērtējums:

7.1. Civiltiesiskais vērtējums

7.1.1. Cauruļvads ir nekustams īpašums

Latvijas Republikas Civillikums iedala lietas ķermeniskās un bezķermeniskās (CL 841.p.). Ķermeniskas lietas ir vai nu kustamas, vai nekustamas, raudoties pēc tam, vai as var vai nevar pārvietot, ārēji nebojājot, no vienas vietas uz otru. Tātad, izšķirīgā pazīme lietu rakstura noteikšanai ir lietu bojāšanas nepieciešamība, lai tās pārvietotu. Likums par nekustamu lietu ir noteicis dzelzceļu ar visiem saviem piederumiem, savukārt, kuģus par kustamām lietām. Kustamas lietas pēc savas dabas ir tādas lietas, kas pašas var mainīt savu atrašanās vietu, piemēram, dzīvnieki, vai tādas, kas atrašanās vietu var mainīt kāda cita faktora ietekmē, piemēram, nedzīvi priekšmeti. Tāpat kustamas lietas ir arī būvmaneriāli, pirms tie iebūvēti ēkā, vai arī būvmateriāli, kas iegūti ēku nojaucot.

Tātad pats cauruļvads ir nekustams īpašums, jo pārvietošana nav iedomājama bez tā bojāšanas.

7.1.2. Galvenā un blakus lieta

Saskaņā ar šo tiesību normu, var izdarīt secinājumu, ka nafta, kas iepildīta cauruļvadā un nodrošina tā darbību, uzskatāma par nekustamās lietas (naftas cauruļvada) sastāvdaļu. Šo sastāvdaļu, pirms tā nav iepumpēta cauruļvadā vai izsūkņēta no tā, likums uzskata par nekustamās lietas sastāvdaļu, kas atsevišķi netiek vērtēta. Līdzīgi kā ūdens upē, kas pēc lietu klasifikācijas pamatprincipiem ir tikai savas zemes blakuslieta un tie kopā ar zemi nedalāmi sastāda nekustamu lietu.¹

Kā zināms visi ķermeniskie objekti lielākā vai mazākā mērā padoti gan iekšējām, gan ārējām pārmaiņām. Kā pati zemeslode pastāvīgi griežas ap sauli, tā arī viss atrodošais uz zemeslodes padots mūžīgam maiņas likumam. Latvijas Republikas civiltiesiskie principi nerada nekādus šķēršļus uzskatīt par tiesību objektiem lietas, kuras vēl nav pieredzējušas dienasgaismu, vai arī lietu kopības kā ganāmpulks, bibliotēka, fabrika u.t.t., kādu lietu sastāvā notiek pastāvīgas redzamas dabīgas un ekonomiskas pārmaiņas, - tad kādēļ gan upes ūdeņi to katrreizējā sastāvā nevarētu būt

¹ V.Bukovska komentārs pie VCL 548.p.

par tiesību objektu, ja šo blakuslietu atdala no galvenās? Ne no teorētiska, nedz arī no likuma viedokļa nevar apšaubīt, piemēram, pirkuma līgumu, kurā upes īpašnieks sausā laikā pārdevis citām personām upes ūdeni mucās. Tāpēc Civillikuma noteikumi par ūdeņu piederību attiecībā uz pašām ūdens masām saprotams kā īpašuma tiesība uz katreizēju ūdensmasu, kas atrodas īpašnieka tiesiskā sfērā. Tiklīdz konkrētā ūdensmasa, ciktāl par tādu vispār var runāt ūdens difūzijas spējas dēļ, iziet no īpašnieka tiesiskās sfēras, piemēram, aizplūst jūrā, pēdējais uz to īpašuma tiesību zaudē, bet tajā pašā laikā iegūst īpašuma tiesību uz jaunām ūdensmasām, kuras tam piegādā daba aizplūdušo vietā.² Līdz ar to, īpašuma tiesība uz ūdeņiem, kā katra īpašuma tiesība, ir pilnīga varas tiesība pār šo lietu un ietver sevī tiesību to valdīt, lietot un rīkoties ar to.

Saskaņā ar Civillikuma 850.pantu galvenās lietas ir tās, kas ir patstāvīgi tiesību priekšmeti. Bet viss tas, kas pastāv tikai ar galveno lietu, vai pieder pie tās, vai kā citādi ar to saistīts, ir blakus lieta. Galvenās lietas pazīmes ir nesaraujams sakars, sastāvs un pilnība. Savukārt, blakus lietas ir galvenās lietas būtiskas daļas, galvenās lietas augļi, galvenās lietas piederumi vai galvenai lietai taisītie uzdevumi un uz to gulošās nastas.

Apskatāmā jautājuma sakarā ir nepieciešams arī izvērtēt naftas kā blakus lietas klasifikāciju. Atrodam, ka pats cauruļvads ir galvenā lieta, kurš ir patstāvīgs tiesību priekšmets. Nafta, kas atrodas cauruļvadā, ir šī cauruļvada blakus lieta kā galvenās lietas piederums. Kamēr blakus lieta (nafta) nav atdalīta no galvenās (cauruļvada), uz abām attiecas vienīgi un tie paši tiesību noteikumi; tādēļ nekustamas lietas kustamie piederumi nav uzskatāmi par kustamām lietām, bet ir pakļauti noteikumiem, kādi pastāv nekustamām lietām (Civillikuma 852.p.).

Tātad, kamēr nafta atrodas pašā cauruļvadā, tā ir pakļauta noteikumiem, kādi būtu piemērojami cauruļvadam. Nafta, kas nepieciešama pašam cauruļvadam un tā darbības nodrošināšanai, ir šī cauruļvada sastāvdaļa. Šo sastāvdaļu - naftu atsevišķi nav jāuzrāda, jo tā ir blakus lieta. Atsevišķi tā jāuzrāda tajā brīdī, kad tā tiek atdalīta no galvenās lietas - cauruļvada.

Kā norādīts iepriekš, sabiedrības, kam pieder naftas vads, kapitāldaļas vairākkārt tika atsavinātas. Saistītā (mātes) uzņēmuma akcijas to īpašnieks valsts ir vairākkārt

² L.Korps, Tiesu palātas loceklis, "Par īpašuma tiesību uz ūdeņiem pēc Prezidenta Ulmaņa Civillikuma". Tieslietu ministrijas vēstnesis, 1939.g., nr.5.

publiski tirgojusi. Vienmēr tika prezumēts, ka cauruļvads darbojas un atrodas pilnīgā darba gatavībā. Galvenā lieta (cauruļvads) ir kopīgā veselumā ar nepieciešamajām blakus lietām (naftu). Ja nevienā no dokumentiem nav bijis noteikts, ka nafta netiek atsavināta (bet šāda noteikuma nekur nav), tad ir svarīga Civillikuma norma, kas prezumē blakus lietas atsavināšanu līdz ar galveno lietu. Civillikuma 853.pants nosaka, ka visas tiesiskās attiecības, kas zīmējas uz galveno lietu, pašas par sevi attiecas arī uz tās blakus lietām, kādēļ, atsavinot galveno lietu, pie tās piederīga blakus lieta šaubu gadījumā atzīstama par atsavinātu kopā ar to, ja vien nav tieši noteikts pretējais.

Tātad, pat pastāvot jebkādam šaubām par naftas atsavināšanu, šādas šaubas ir novērstas ar likuma imperatīvo normu. Ir spēkā prezumcija, ka blakus lieta atsavināta kopā ar galveno - nafta kopā ar cauruļvadu ieguldīta kompānijā.

7.1.3. Blakus lieta - piederums

Blakus lieta iegūst piederuma raksturu, ja viņas uzdevums ir kalpot galvenai un viņa ir pastāvīgi ar to saistīta un atbilst šim uzdevumam ar savām dabiskām īpašībām (Civillikuma 857.panta 1.daļa).

Galvenās lietas piederumiem ir trīs to raksturojošas pazīmes – 1) kaipošana galvenajai lietai, 2) pastāvīga saistība ar galveno lietu un 3) atbilstība šim uzdevumam ar savām dabiskajām īpašībām. Tas nozīmē, ka abas šīs lietas – gan galvenā lieta, gan piederums – var būt patstāvīgi tiesību objekti, bet viena no tām kalpo otrajai, un līdz ar to šo lietu starpā uz ilgāku vai īsāku laiku tiek nodibināts pastāvīgs sakars. Vēl būtisks nosacījums ir tas, ka kalpojošai lietai ir jābūt ar tādām īpašībām, kas atbilstu šim uzdevumam. Kalpojot galvenajai lietai, piederums nekļūst par tās daļu, un jāpastāv iespējai to atdalīt no galvenās lietas tā, lai nezustu vai neizmainītos šā piederuma kā patstāvīgas lietas būtība.³

Pastāvot strīdam par lietas piederumu, jautājumu par labu vienai vai otrai pusei var izšķirt, tikai konstatējot vai nekonstatējot visas trīs šā panta pirmajā daļā norādītās piederuma pazīmes. Nav šaubu par to, ka cauruļvada darbības nodrošināšanai – naftas pārsūknēšanai ir nepieciešams liels spiediens pašā cauruļvadā. Šāda spiediena radīšana notiek tehnoloģiski ar cauruļvadā esošas naftas palīdzību. Vienmēr

³ Civillikuma komentāri, Lietas, Valdijums, Tiesības uz svešu lietu, G.Višņakova, K.Balodis, 22.lpp.

pārsūknējot naftu, tai ir jāatrodas cauruļvadā pirms un pēc pārsūknēšanas. Tādējādi atbilstoši šai tiesību normai ir jāsniedz piekrītoša atbilde: acīmredzams, ka cauruļvadā esošā nafta ir nepieciešama uzdevumam – cauruļvada darbības nodrošināšanai – nafta kalpo cauruļvadam (blakus lieta kalpo galvenajai); nafta visu laiku atrodas cauruļvadā tā darbības un paša cauruļvada saglabāšanas nodrošināšanai, tātad ir pastāvīga saistība ar galveno lietu; un šādai naftai ir jāatrodas cauruļvadā, citādi nav iespējama cauruļvada darbība un tas ātri vien sarūsēs. Tātad naftas atrašanās cauruļvadā atbilst savam uzdevumam ar savām dabiskajām īpašībām.

Likums nosaka, ka blakus lietas sakaram, kas noteic tās piederību pie galvenās, nav katrā ziņā jābūt tādām, ka abas lietas būtu tieši, cieši, fiziski savienotas; tādai piederībai ir pietiekošs arī jebkurš cits viņu starpā pastāvošs sakars. Kā noskaidrojām iepriekš, lietas ir ne tikai cieši savienotas, bet pastāv starp tām ciešs sakars.

Civillikums satur vēl dažas blakus lietas – piederumu raksturojošas normas. Tā, likums runā par ēku un ēku piederumiem, lauku zemes gabaliem un dokumentu vai karšu attiecināmību uz nekustamu īpašumu iegūšanu, kā arī satur sevišķu 860.pantu. Pants uzsver, ka par rūpniecības uzņēmuma piederumiem uzskatāmi ražošanai vajadzīgie darba rīki un mašīnas, kā arī vēl darbā esošie ražojumi, bet piederumiem nav jāpieskaita ne sagādātie neapstrādātie materiāli, ne arī jau pabeigtie un pārdošanai nolemtie izstrādājumi.

Tātad, arī no šī aspekta raugoties, viennozīmīgi secināms, ka rūpniecības uzņēmuma SIA "LatRōsTrans" pamatdarbībai (jeb ražošanai) ir nepieciešams funkcionējošs cauruļvads. Tik ilgi, kamēr cauruļvadā atrodas nafta, tā ir šī cauruļvada piederums.

7.2. Grāmatvediskais

Tā kā cauruļvads ir nekustams īpašums, tas jāuzrāda sabiedrības pamatlīdzekļos. To uzrāda kā vienu veselu. Tā kā vadam ir būtiskas sastāvdaļas, tās nav nepieciešams uzrādīt atsevišķi. Piemēram, netiek uzrādīts atsevišķi ēkas logus, durvis, jumtu, ja tie atrodas ēkā un nodrošina ēkas funkcionēšanu, vai, piemēram, automašīnu neuzskaita atsevišķi pa rezerves daļām. Tomēr, ja ir kāda viela, kas nepieciešama ražošanas iekārtas darbībai, (piemēram kvalitatīva eļļa lielā apjomā), iekārtas salūšanas vai norakstīšanas gadījumā tā ir jāuzrāda, tāpat kā jāuzrāda detaļas, kas ir iegūtas no kāda salūzuša vai norakstīta agregāta.

Gadījumā, ja nafta tiek atdalīta no cauruļvada, piemēram, izjaucot pašu cauruļvadu, nafta kļūst par patstāvīgu kustamu priekšmetu un līdz ar to tā ir atbilstoši jāatspoguļo grāmatvedības dokumentos.

Saskaņā ar SIA "LatRosTrans" 2004.gada pārskatu 28.punktā "Ārpusbilances posteņi" ir norādīts naftas tehnoloģiskais atlikums. Lai nodrošinātu veiksmīgu naftas transportēšanas procesu, naftas cauruļvads tika aizpildīts ar naftu 150 tūkstoši tonnu apjomā un šis naftas apjoms netiek atspoguļots uzņēmuma uzskaitē.

Cauruļvadā esošā nafta ir uzskatāma par tehnoloģisko rezervi. Bet šāds grāmatojums - "Tehnoloģiskā rezerve" Latvijas normatīvajos aktos un grāmatvedības standartos nav atrodams.

Saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem grāmatvedības un finanšu pārskatu jomā, jāsecina, ka slēdzienā apskatāmā uzdevuma kontekstā būtu nozīmīgas divas pozīcijas - pamatlīdzekļi (piemēram, ilgtermiņa ieguldījumi) un apgrozāmie līdzekļi.

7.2.1. Pamatlīdzekļi

Pamatlīdzekļu definīcija nav atrodama ne likumā "Par uzņēmuma gada pārskatiem", ne likumā "Par grāmatvedību", ne arī Ministru kabineta noteikumos "Par grāmatvedības kārtošānu un organizāciju". Likuma "Par uzņēmuma gada pārskatiem" normas definē aktīvu sadalījumu starp ilgtermiņa ieguldījumiem un apgrozāmiem līdzekļiem. Kā nosaka likums, līdzekļi, kas paredzēti ilgai lietošanai vai ieguldīti ilglietojamā īpašumā, ir ilgtermiņa ieguldījumi. Citi līdzekļi ir apgrozāmie līdzekļi. Tomēr no likuma tālāko pantu redakcijas, kuri paskaidro, kā ir jānovērtē ilgtermiņa ieguldījumi, ir redzams, ka nav pamata cauruļvadā esošo naftu attiecināt uz ilgtermiņa ieguldījumiem.

Tas pats sakāms par pamatlīdzekļu posteņiem. Likuma 35.pants uzskaita pamatlīdzekļu atspoguļojuma bilancē posteņu nosaukumus. Neviens no šiem posteņiem nevar attiekties uz cauruļvadā esošās naftas atspoguļojumu.

7.2.2. Krājumi

Arī jautājums par krājumu veidošanu un to atspoguļošanu ir regulēts krietni maz. Likuma "Par grāmatvedību" 11.pantā ir noteikts pienākums uzņēmumam katrā pārskata gada beigās veikt inventarizāciju, kurā nosaka visas uzņēmumam mantas un

lietojumā esošās mantas apjomu dabā. No tā ir izdarāms secinājums, ka ik gadus uzņēmumam jāizvērtē visa sava manta.

Savukārt likums "Par uzņēmuma gada pārskatiem" regulē apgrozāmo līdzekļu atspoguļošanas un novērtēšanas jautājumus. Tā likuma 30.pants nosaka, ka apgrozāmo līdzekļu novērtēšana jāpamato ar iegādes vai ražošanas pašizmaksu.

Attiecībā par apgrozāmo līdzekļu posteni "Krājumi" likuma 31.pantā noteikts, ka krājumu iegādes vai ražošanas pašizmaksu var noteikt kā vidējo svērto cenu vai pēc metodes "Pirmais iekšā – pirmais ārā" (FIFO). Krājumu atlikumu var novērtēt atbilstoši vai nu ražošanas, vai iegādes pašizmaksai vai zemākajām tirgus cenām bilances sastādīšanas dienā. Šāds krājuma atlikuma novērtējums nedrīkst būt augstāks par tirgus cenu.

Jāatzīst, ka šī likuma norma vistiešāk raksturo cauruļvadā esošās naftas iespējamo grāmatojumu. No likuma normas izriet, ka krājumi – kā "pirmais iekšā – pirmais ārā", ir domāts gan kā preču ražošanai nepieciešamo krājumu iegādes novērtējums, gan kā preču ražošanai nepieciešamo tehnoloģisko sastāvdaļu novērtējums. Kā esam norādījuši iepriekš, cauruļvada darbībai ir nepieciešams spiediens, kuru var uzturēt tikai uz cauruļvadā esošās naftas rēķina. Kā upē ūdens. Lai upe tecētu, jānodrošina pastāvīga ūdens klātbūtne. Tādējādi, krājumi arī jānovērtē – cik iepumpēts cauruļvadā un par kādu summu, un par cik tā ir pārdota, ja tā vairs nav nepieciešama cauruļvada darbības nodrošināšanai.

Šāds viedoklis sakrīt arī ar starptautisko finanšu ekspertu viedokli. Kā norādīts Starptautisko finanšu pārskatu standartos, jautājums par krājumu definīciju un tehnoloģiskajiem atlikumiem jeb rezervēm nav viennozīmīgs. Tomēr, kā viens no piemēriem tam, ka tehnoloģiskie atlikumi ir uzskatāmi par krājumiem, tiek norādīts gadījums, kad tiek pārdota gāze vienlaicīgi tādu pašu tilpumu iepildot gāzes piegādes tīklā.

Tie nebūtu krājumi tikai un vienīgi tādā gadījumā, ja šo naftu no cauruļvada ne pie kādiem apstākļiem nevarētu iztukšot. SIA "LatRosTrans" gadījumā tas ir izdarāms. Kā jau norādīts iepriekš, pašu cauruļvadu nevar pārvietot, bet tajā esošo naftu var pārvietot, to ārēji nebojājot. Tikai šādas pārvietošanas rezultātā zūd paša cauruļvada darbības spēja.

Attiecībā par iepriekšējo gadu grāmatvedisko atspoguļojumu paužam savu viedokli, ka šo naftu, kas nepieciešama cauruļvada darbības nodrošināšanai, nebija pamata grāmatot atsevišķi. Naftas apjoms bija un ir nepieciešams cauruļvada darbības nodrošināšanai. Tāpēc kopuzņēmuma dibināšanas dokumentos nebija norādīta atsevišķi cauruļvada darbībai nepieciešamā nafta, jo tā tika uzskatīta kā pašsaprotama lieta, bez kā cauruļvads nebija iedomājams.

7.3. Novopolockas uzņēmuma "Družba" vēstuļu novērtējums

2000.gada 11.jūlijā Novopolockas naftas transportēšanas uzņēmums "Družba" nosūtīja vēstuli SIA "LatRosTrans", kurā informēja par nesaskaņām ar Latvijas un Lietuvas naftas transportēšanas uzņēmumiem, kas radušās saskaņojot nolikumu par kopīgu naftas vada ekspluatāciju. Kā viens no nesaskaņu iemesliem bija ietvertais 1.10.punkts, ka Latvijas un Lietuvas uzņēmumu maģistrālajos un stacionārajos naftas vados esošā tehnoloģiskā nafta pieder Novopolockas naftas transportēšanas uzņēmumam "Družba" un tiek uzskaitīts tā bilancē.

Vēstulē uzņēmums norādīja, ka nesaskaņojot šo punktu, turpmāka kopīga naftas vada ekspluatācija nav iespējama. Uzņēmuma direktors vēstulē izsaka norādi, ka vērsīsies ar lūgumu pie AS "Transneftj" par naftas pārsūknešanas apturēšanu.

Pamatojoties uz šo vēstuli un tajā izteiktajiem draudiem par naftas piegādes apturēšanu un turpmākas kopīgas naftas vada apsaimniekošanas neiespējamību, SIA "LatRosTrans" ģenerāldirektore apstiprināja nolikuma, ar visu tajā iekļauto strīdīgo punktu.

Izvērtējot šo nolikumu, uzskatam, ka tajā ietvertais 1.10.punkts ir vērtējams juridiski kritiski.

Pirmkārt, minētais nolikums ir vienošanās par tehniskiem naftas vada apkalpošanas jautājumiem.

Otrkārt, lai šādu nolikumu uzskatītu par līgumu, kurš skar vai risina kāda priekšmeta piederības jautājumu, ir nepieciešams konstatēt līguma kā darījuma būtiskās sastāvdaļas. Saskaņā ar Civillikuma 1533.pantu līgums uzskatāms par galīgi noslēgtu tikai tad, kad starp līdzējiem notikusi pilnīga vienošanās par darījuma būtiskām sastāvdaļām, ar nolūku savstarpēji saistīties. Kā redzams no nolikuma, Latvijas uzņēmuma SIA "LatRosTrans" nolūks savstarpēji saistīties, lai pārdotu vai uzdāvinātu tehnoloģisko naftu, nepastāv.

Savukārt, saskaņā ar likuma 2002.pantu pirkuma līgums ir tāds līgums, ar ko viena puse apsola otrai par norunātas naudas summas samaksu atdot zināmu lietu vai

tiesību. Apskatāmajā nolikumā nav neviena vārda par pirkuma summu vai kādu naudas summu un tās maksāšanas pienākumu.

Turklāt, nolikumā nav atrodami jebkādi citas darījuma veidu pazīmes, un no tā ir acīmredzams, ka SIA "LatRosTrans" nav bijis nolūks kaut mazākā mērā samazināt, ierobežot vai zaudēt savas īpašumtiesības uz sev piederošo mantu – naftas tehnoloģisko rezervi.

Tādejādi, uzskatam nolikuma 1.10.punktu par informatīvu, kuram nav nekāda juridiska spēka iepriekš norādīto apsvērumu dēļ. Minētais punkts nekādā veidā nerada Baltkrievijas uzņēmumam "Družba" īpašuma tiesības uz naftas tehnoloģisko rezervi.

Attiecībā uz nolikuma 11.3.punktu vēršam uzmanību uz tā piemērošanas dažādo dabu. Ievērojot šajā nodaļā iepriekš teikto, minēto punktu nav pamata uzskatīt par juridisku saistību savu īpašumtiesību nodošanu un to pāreju Novopolockas naftas transportēšanas uzņēmumam "Družba", jo nepastāv darījuma būtiskās sastāvdaļas. Ņemot vērā to, ka visi uzņēmumu, kuru īpašumā atrodas cauruļvada attiecīgais posms, ir vienojušies par centralizētu cauruļvada apsaimniekošanu, ir loģiski saprotami, ka šādu apsaimniekošanu veic viens uzņēmums. Tādejādi, nolikuma 11.3.punktu tulkojam un piemērojam kā cauruļvada attiecīgā posma, kurā notikusi noplūde, īpašnieku noteiktu pienākumu nodrošināt naftas apjoma atjaunošanu cauruļvadā iepriekšējā līmenī, šādu trūkstošo naftu tehniski nododot cauruļvada apsaimniekotājam Novopolockas naftas transportēšanas uzņēmumam "Družba". Šāda naftas nodošana nenozīmē īpašuma tiesību pāreju.

8. Kopsavilkums

Pirmkārt, nepastāv šaubas par to, ka naftas pārsūknešana cauruļvadā tehnoloģiski nav iespējama, ja cauruļvadā nepastāv spiediens. Šāda spiediena radīšanai un uzturēšanai nepārtraukti nepieciešama nafta. Šāda nafta tiek uzskatīta par tā saucamo tehnoloģisko rezervi jeb naftu, kas nepieciešama cauruļvada darbības nodrošināšanai.

Otrkārt, cauruļvada darbības nodrošināšanai nepieciešamo naftas apjomu kvalificējam par piederumu (blakus lietu) gaīvenai lietai (cauruļvadam).

Treškārt, cauruļvada darbības nodrošināšanai nepieciešamais naftas apjoms, kas turklāt atradās uzņēmuma pārvaldīšanā jau kopš 1968.gada, bet naftas cauruļvadā "Polocka-Mažeiki" kopš 1979.gada, pareizi tiesiski tika un tiek uzskatīta par tā uzņēmuma, kas ekspluatē cauruļvadu un kura īpašumā cauruļvads atrodas, mantu.

Ceturtkārt, atbilstoši Latvijas Republikas 90.gadu sākumā pieņemtajiem nolēmumiem viss īpašums, kas atrodas Latvijas Republikas teritorijā, pieder Latvijas valstij. Sevišķi norādīts, ka valsts piederībai tiek pakļauti vissavienības nozīmes uzņēmumi. Tādejādi, kopš 1990.gada 04.maija deklarācijas pieņemšanas, viss naftas cauruļvads ar visu tajā esošo naftas rezervi un tehnoloģisko atlikumu vai rezervi piederēja Latvijas Republikai.

Priekšārt, starp Latvijas Republiku un Baltkrievijas Republiku nav noslēgtas vienošanās par naftas cauruļvadu, naftas, naftas rezervju vai tehnoloģisko rezervju atlikumu. Tādejādi, nekādam citādam regulējumam Latvijas valstij piederošs īpašums nav pakļauts.

Sestkārt, Latvijas Republika ir slēgusi vairākus divpusējos un daudzpusējos līgumus par jautājumiem, kas skar naftas cauruļvadu un tā darbību. Naftas cauruļvada pārņemšana un turpināka ieguldīšana tika risināta kompleksi, vienmēr uzskatot, ka tiek runāts par darbojošos cauruļvadu, pretējā darbību apturētajam naftas produktu cauruļvadam. Visos dokumentos ir norādīts un tieši izriet naftas tehnoloģisko rezervju piederība cauruļvadam un sekojoši Latvijas Republikai.

Risinot jautājumus par naftas cauruļvada apkalpošanu un tā darbības nepārtrauktu nodrošināšanu Baltkrievijas Republika publisko tiesību jomā nekad nekādas norādes, iebildumus, pretenzijas par naftas vai tehnoloģisko rezervju

piederību nav izvirzījusi.

Septītkārt. Latvijas valsts bija pārņēmusi savā īpašumā visu naftas cauruļvadu, ar visiem tā piederumiem, un tai skaitā naftas tehnoloģisko atlikumu. Sākotnēji šo īpašumu valsts vārdā pārvaldīja Rūpniecības un enerģētikas ministrija. Pēc tam uz šī īpašuma pamata tika izveidots valsts uzņēmums "Naftas transportēšanas valsts uzņēmums". Valsts uzņēmuma pakļautība, sakarā ar Rūpniecības un enerģētikas ministrijas likvidāciju, tika noteikta Finanšu ministrijai Valsts īpašuma fonda personā.

Sekojoši, valsts uzņēmuma mantu -- visu naftas cauruļvadu kopā ar iekārtām un infrastruktūru, Latvijas valsts ieguldīja valstij piederošajā akciju sabiedrībā "LaSaM".

Šī sabiedrība tika nodota privatizācijai un pēc pirmā privatizācijas posma tika pievienota AS "Ventpils Nafta". Savukārt, AS "Ventpils nafta" pēc LASAM pievienošanas kļuva par visu LASAM tiesību un saistību pārņēmēju.

Astotkārt, kapitālsabiedrība neatbild par dibinātāju vai dalībnieku saistībām, tāpat kā dalībnieki neatbild par uzņēmuma saistībām. Tas nozīmē, ka Latvijas valsts rīcība ar svešu mantu, ja tāda ir bijusi, un tās ieguldīšana valsts uzņēmumā; sekojoši valsts uzņēmuma manta nodošana citai kapitālsabiedrībai, kas ir tikusi reorganizēta un publiskā ceļā privatizēta, nekādā tiesiskā veidā nevar radīt nelabvēlīgas sekas pašai sabiedrībai SIA "LatRosTrans". Citiem vārdiem sakot, jebkurš no šiem īpašuma pārejas posmiem juridiski izslēdz jebkādu iespēju kustamas mantas iespējamajam bijušajam īpašniekam vērsties pret ieguvēju. Sabiedrība par dalībnieka saistībām neatbild.

Gadījumā, ja tiešām kāda persona vēlas vērst prasījumu par tās mantas nepamatotu iegūšanu, šādi prasījumi ir vērstami pret Latvijas Republiku, ja tie vispār var būt pamatoti un reāli.

Devītkārt. ņemot vērā PSRS sabrukumu un republiku iepriekšējo neatkarību statusu atjaunošanu, jebkādas pretenzijas teorētiski varētu izvirzīt tikai Baltkrievijas valsts, ja tā uzskatītu, ka tās mantu ir nepamatoti piesavinājusies Latvijas Republika, nevis ārvalstu privāttiesību subjekti. Bet, šādus prasījumus Baltkrievijas valsts nekad nav pieteikusi un nav izvirzījusi.

Desmitkārt. SIA "Latrostrans" piederošajā naftas cauruļvadā, kopš uzņēmuma dibināšanas brīža 1994.gada 13.aprīlī, atradās tehnoloģiskā nafta. Šo cauruļvadu kopā ar aprīkojumu un naftu uzņēmums ieguva no sava akcionāra kā ieguldījumu uzņēmuma mantā. SIA "LatRosTrans" nav slēdzis līgumu vai parakstījis preču

pavadzīmes dokumentu ar Baltkrievijas Novopolockas republikanisko unitāro naftas transportēšanas uzņēmumu "Družba" par naftas pieņemšanu uz laiku, glabāšanu, vai kā tamlīdzīgu, ko varētu uzskatīt par tehnoloģisko rezervi. Tādejādi, nekādās civiltiesiskās attiecībās attiecībā par naftu ar šo uzņēmumu SIA "LatRosTrans" nav stājies.

Vienpadsmitkārt, pēc privatizācijas publikācijās norādītā termiņa beigām saskaņā ar Latvijas Republikas likumiem pretenzijas nepieteikušie kreditori nevar vērst savas prasības vai citas pretenzijas. Tādejādi, nevienai personai kopš privatizācijas publikācijas vairs nav prasījuma tiesību.

Atzinums sastādīts 2009.gada 18.martā, Rīgā.

Zvērināts advokāts,
"Zvērināta advokāta Andra Grūtupa birojs"
vadītājs Viktors Tihonovs

